

ΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΣΤΟΡΙΚΟ
ΦΙΛΟΛΟ
ΓΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΜΙΤΕΧΝ

ΠΕΡΙΟΔΙ
ΚΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤ
ΜΑΡΙΕΤΤΑ
ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στὴν Ἑλπίδα (ποίημα Σίλλερ μετάφρ.)	Θεοφίλου Βορέα
Ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Ἔργο τοῦ Λασκαράτου	Διον. Ζακηθινοῦ
Στὴ χλόη τοῦ νηιοῦ μου (ποίημα).	Μιχ. Γ. Πετρίδη
Ἡ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου στὴ Βενετσιάνικη ποίηση	Μαριέττας Μινώτου
Στὸν τάφο τοῦ καλλιτέχνη (ποίημα)	Ἀπ. Μαρμέλη
Τὸ τραγοῦδι τῆς Γῆς	Στρατῆ Μυριβήλη
Ζήλεια (σονέττο)	Στέφανον Σίδερη.
Θρύψαλα.	Δ. Γρ. Καμπούρογλου
Εἶσαι μιά πλάνη Ἑλπίδα.... (ποίημα)	Ρίτας Μπούμη
Ξέρω.... (ποίημα)	Μίμη Πομόνη
Μιά κουβέντα πάνω στὴν τέχνη	Στρατῆ Σωμερῆτη
Ἑπτανησιακὰ Σημειώματα (Bibl. Ιον.-προσθῆκαι)	Δ. Παπαριαννόπουλον
Τὸ Θέατρο τῶν ἄλλων (Ἀστραία Ἀγγ. Σημηριώτη)	Μ. Βάλσα
Κριτικὰ Σημειώματα.	W
Ἡ Ρωσικὴ Φιλολογία	Ω**
Πνευματικὴ Ζωή—Ἐκδόσεις—Περιοδικὰ—Ἐφημερίδες—Διάφορα.	A. C.

ΙΑΚΩΒΑΓΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΝΕΟΧΩΡΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1.53.YL.φ2.0016

Ἔτος Δ. ἐφ. 31-32.

Ιανουάριος—Φεβρουάριος 1932

Τὸ τεύχος 39, ΣΙΟ, ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

*Ετησία Δραχ. 50
 *Εξάμηνος 25
 *Ετησία Έξωτερικού δολλάρια 2
 *Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

* συντάξεως: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

—= Τυπώνεται στὴ Σῦρο —
 Έμβλήματα, συνεργασία καὶ δ.τι
 ἄλλο σχετικό μετ' τὸ Περιοδικό στέλ-
 νεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μι-
 νώτου Διευθύντρια* «Ιονίου Ἀνθολο-
 γίας» Ζάκυνθος.

ΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ μας μετ' τις 50 δραχ. τῆς
 συνδρομῆς ἰων λαβαίνουν πάνω ἀπὸ 200 σελίδες τῆς «Ἰονίου
 Ἀνθολογίας». Ἔχουν δικαίωμα σὲ ἔκπτωση 50 ο/ο στὸ πολυτε-
 λέστατο Λεύκωμα Μαρκοῦ (δηλ. θὰ τοὺς στοιχίξῃ μόνον 7.50)
 μετ' τις 150 σελίδες του. Ἐπίσης 50 ο/ο ἔκπτωση στὸ Λεύκωμα
 τῆς Ζακύνθου (25 δρ. 200 καλλιτεχνικώτατες σελίδες).

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΟΝΤΕΣ πλέον τῶν πέντε συνδρομητῶν, λα-
 βαίνουν διάφορα ἐκλεκτὰ φιλολογικὰ δῶρα.

Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο ἡ «Ἀνθολογία» θὰ τυπώνεται στὴν
 Ἀθήνα τακτικώτατα καὶ ἐλπίζομε πὼς θάμαστε σὲ θέση νὰ αὐ-
 ξήσωμε τις σελίδες τῆς.

Η ἈΝΘΟΛΟΓΙΑ πουλιέται σὲ ὅλα τὰ βιβλιο-
 πωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν ἰδίως στοῦ Κολλάρου (Σταδίου 50) καὶ Δ.
 Καϊέργη (Πανεπιστημίου 22α) ὅπου οἱ θέλοντες μποροῦν νὰ
 ἐγγράφονται καὶ συνδρομητές. Ἐπίσης σὲ ὅλα τὰ κεντρικὰ κιόσκια
 τῶν Ἀθηνῶν.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ:

Κ. Ζέγγελη: Ἡ χημεία εἰς τὸ Βυζάντιον.

Frank Choisy: Ἀνέκδοτα Ἑγγραφα τοῦ Καποδίστρια σὲ φωτοτυπία
 βγαλμένα.—*Γιάννη Σκαρίμπα:* Ἡ Κυρά τῆς Ἀγάπης (διήγημα).

Ὁμήρου Μπεκέ: «Μέσα στὴ Χαρά τοῦ Βουνοῦ».

Ἀνέκδοτα: Ποιήματα τοῦ πατέρα τοῦ Jean Moréas.

Μ. Βάλσα: Τὸ Ἰόνιο Θέατρο.—*Γιάννης Ζαμπέλιος.*

Κωνστ. Ράδου. Ὁ Βάλτερ Σκώιτ, ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς μυθιστο-
 ριογράφος.

Ποιήματα: Μιχ. Ἀργυροπούλου, Μιχ. Σπασινόπουλου, Ἀπ. Μαρμέλη,
 Μυρτιώτισσας, Ρίτας Μπούμη, Π. Φλώγου, Μίμη Πομόνη, Στέφανου Σί-
 δερη, Ἀναστ. Σκιαδαρέση.

Ἑργα: Ν. Β. Τωμαδάκι, Φραγκόπουλου κτλ. κτλ.

Η ΕΛΠΙΔΑ

1.

Ὅλοι μιλοῦν ἀδιάκοπα γιὰ εὐτυχισμένα χρόνια
 καὶ πλάττουν ὄνειρα χρυσᾶ καὶ μετ' γοργὰ φτερά
 τοὺς βλέπεις ὅλους νὰ πετοῦν καὶ ἀποζητοῦν αἰώνια
 σὲ κόσμους ἄλλους μιὰ ἀφθαστη, μιὰ ἀτέλειωτη χαρά.
 Γερνᾷ ὁ κόσμος μετ' καιρὸ καὶ πάλι ξανανιώνει,
 μὰ τὴν ἐλπίδα ἀπ' τὴν ψυχὴ κανεὶς δὲν ξερριζώνει.

2.

Ἡ ἐλπίδα μέσα στὴ ζωὴ καθένα συνοδεύει
 ἐκείνη τὸ φαιδρὸ παιδί γιὰ πάντα τριγυρνᾷ
 ἢ μαγικὴ τῆς ἢ μορφὴ τὸ νέο σαγηνεύει
 τὸ γέρο καὶ ὡς τὸν τάφο του ἐκείνη κυβερνᾷ
 γιὰτὶ καὶ αἶν κλειῇ στὸν τάφο του τοῦ πόνου τὴ ρυτίδα,
 καὶ ἐκεῖ, σιμὰ στὸ μνημᾶ του, φυτεύει τὴν ἐλπίδα.

3.

Δὲν εἶναι πόθος μάταιος, ὄνειρο πού δὲ μένει,
 οὐδὲ φυτρώνει ἄσκοπα σ' ἀνόητη καρδιά
 Γιὰ κάτι τι καλλίτερο εἴμαστε γεννημένοι
 τέτοια φωνὴ στὰ στήθια μας ἀκούεται βαθιά
 Καὶ ὅτι ἐκείνη ἡ μυστικὴ φωνὴ μᾶς ψιθυρίζει,
 δὲν εἶναι πλάνη τῆς ψυχῆς πού ἀδιάκοπα ἐλπίζει.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
 ΔΗΜΟΦΙΛ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΤΕΛΙΟ ἈΘΕΟΥΡΙΟΥ
 (SCHILLER)

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ

Ο Άνδρέας Λασκαράτος γεννήθηκε στο Ληξούρι της Κεφαλονιάς την Πρωτομαγιά του 1811 από οικογένεια ευπορή και άρχοντική.

Στην παιδική ηλικία του ο Λασκαράτος ήταν πολύ ζωηρός και ανήσυχος, όταν έγεινε δέκα χρονών ο συγγενής του και γνωστός πολιτευτής Δημήτριος Δελλαδέτσιμας τον πήρε στ' Άργοςτόλι κ' ένα χρόνο αργότερα έφοίτησε στο Κολλέγιο, που είχε ιδρύσει ο λόρδος Guilford στο Κάστρο τήν παλιά πρωτεύουσα της Κεφαλονιάς. Εκεί είχε δάσκαλο το σοφό Νεόφυτο Βάμβα. Η σχολική ζωή του Λασκαράτου ήταν πολύ ζωηρή. Δέ μπορούσε να χωνέψη τους δασκαλισμούς και είχε τήν ικανότητα να σατυρίζη και να μιμῆται τους δασκάλους του. Σχετικά μ' αυτό λέγει ο ίδιος στην αυτοβιογραφία του ⁽¹⁾: «Είχα μιὰ μεγάλη εύκολια να μιμοῦμαι τὸ γράψιμο τῶν ἄλλων τόσο, πὸν κόβοντας χαρτάκια ὅμοια μὲ τοῦ δασκάλου καὶ χαράσσοντας γράμματα σὰν τὰ δικά του, ἐπαιζὰ βλέποντας τὸ Βάμβα νὰ μὴν ἀναγνωρίζῃ πιά τὸ πρωτότυπο: «Ποὺ καλὰ, μοῦ ἔλεγε. Μὰ ποὶ εἶνε τὸ δικό μου;». Καὶ κρατοῦσε γιὰ δικό του ἐκεῖνο, πὸν τοῦ ἔδινα γιὰ τέτοιο!». Στὸ Κάστρο εἶχε γίνει ὁ ἀρχηγὸς τῆς παρέας τῶν παιδιῶν τοῦ Κολλεγίου καὶ τὸ μικρὸ χωριὸ ἀναστατωνότου συχνὰ ἀπὸ τὰ παιγνίδια καὶ τίς φωνές τους». Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ μιὰ φάρσα, πὸν διηγείται πολὺ ὁμορφα ὁ ἱστοριοδίφης τῆς Κεφαλονιάς κ. Ἡλ. Τσιτσέλης: «Καὶ αἱ νύκτες (στὸ Κάστρο) δὲν διήρχοντο ἥρεμοι. Νύκτα τινὰ κατ' εἰσῆγγιν τοῦ ἀρχηγοῦ (τοῦ Λασκαράτου), οἱ ἔρρημοι δρόμοι τοῦ πολισματοῦ εἶδον συνοδεῖαν ἡρέμα καὶ σιγῇ βαδίζουσιν, λευκαφοροῦσαν. Αἱ σινδόναι τῶν μαθητικῶν κλινῶν ἐκάλυπτον ἀπὸ κεφαλῆς τοὺς νεανίας, προτιθεμένους νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τρόμον τοὺς ἀφελείς, καὶ δεισιδαίμονας κατοίκους» ⁽²⁾.

Στὰ 1828 ὁ Δελλαδέτσιμας τὸν πήρε στὴν Κέρκυρα, ὅπου εἶχε δασκάλους τὸν ἐπιτάνησιο ποιητὴ Ἀνδρέα Κάλβο καὶ τὸν ἰταλὸ Βικέντιο Ναννούτσι. Εκεί γνωρίστηκαν μὲ τὸ Σολωμό, πὸν ἐχτιμοῦσε καὶ διώρθωνε συχνὰ τὰ μικρὰ σατυρικά του σχεδιάσματα.

Ἀργότερα γράφτηκε στὴ Νομικὴ Σχολὴ τῆς Κέρκυρας κ' ἕνα χρόνο ὕστερα ἔφυγε γιὰ τὸ Παρίσι, γιὰ νὰ συνεχίσῃ ἐκεῖ τίς σπουδές του. Μὰ ὁ Λασκαράτος πολὺ μικρὴ κλίση εἶχε στὰ Νομικά· ἀγαποῦσε φαίνεται περισσότερο τὴν Ἱατρικὴ. «Ὅταν ἐπίασα στὰ χέρια μου, λέγει στὴν αυτοβιογραφία του, ὅταν ἀναγκάστηκα νὰ διαβάσω τὸ κολοσσαιο σύγγραμμα τοῦ Duraxton!... τὰ μάτια μου βουρκώσανε ἀπὸ δάκρυα, ὁ νοῦς μου ἐσκοτείνιασε, ἡ ψυχὴ μου ἐπαναστάτησε κι' αἰστανόθηκα τὴν καρδιά μου γιο-

1) Cenni biografici. Ὡς τώρα ἡ αυτοβιογραφία αὐτὴ εἶταν γνωστὴ ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ H. Pernot (Études de litt. grecque Mod. II). τελευταία μεταφράστηκε ἀπὸ τὸν κ. Χ. Ἀντωνάτο. βλ. βιβλιοκρισία μου «Νέα Ἑστία» 1927, τεῖχος 11.

2) Ἡλ. Τσιτσέλης, Ἡ παιδικὴ ηλικία τοῦ Λασκαράτου, Μοῦσαι, Ζακύνθου 1896 φύλλ. 101.

μάτη ἀπελπισία». Ἐν τούτοις ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο μελέτη στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Παρισιῦ, κιἄλλα δυὸ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Τοσκάνης, πήρε τὸ δίπλωμα τοῦ δικηγόρου καὶ γύρισε στὸ Ληξούρι.

Μὰ πολὺ λίγο ἐπιδόθηκε στὸ δικηγορικὸ ἐπάγγελμα, γιὰτὶ ἐκτὸς τοῦ ὅ,τι αἰσθανόταν μιὰν ἀπέχθεια γι' αὐτό, καὶ κάποια βλάβη τῶν φωνητικῶν του ὀργάνων τὸν ἐμπόδιζε: «Ἡθελα, λέγει στὴν αυτοβιογραφία, ἡ δική μου περίπτωσι νὰ χρησιμώσῃ γιὰ παράδειγμα στοὺς ἄλλους πατέρες καὶ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ μὴ βάζουν τὰ παιδιὰ τους νὰ ἐπιδίδονται σὲ μελέτες, πὸν γι' αὐτὲς δὲν αἰσθάνονται παρὰ ἀντιπάθεια, τρανώτατη ἀπόδειξη πὼς ἡ φύσι δὲν τοὺς ἔχει γεννημένους γιὰ τίς μελέτες αὐτὲς καὶ πὼς δὲν θὰ εὐδοκίμησουν, ἀν ἐπιδόθουν».

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ἀρχίζει νὰκολουθῇ μιὰ πιδ ἔντονη φυσικὴ του κλίση, νὰ γράφῃ ποιήματα, κυρίως σατυρικά. Ἡ κοινωνία, πὸν τὸν περιτριγύριζε, μὲ τίς παραξενιές καὶ τὰ ἑκτροπά της, τοῦ ἔδινε ἕνα μεγάλο κύκλο σατυρικῶν θεμάτων. Ἐτοῖ ἐγραψε τὸ «Ληξούρι στὰ 1836» καὶ τὴν «Βάρκα-Κανονιέρα».

Τὸ «Ληξούρι» εἶναι ἕνα μακρὸ σατυρικὸ ποίημα, σὲ βραψωδίες, πὸν τὸ ἱστορικὸ του εἶναι τὸ ἐξῆς: Οἱ Ληξουριῶτες εἶχανε ζητήσει ἀπὸ τὴν Προστασία νὰ τοὺς δοθῇ ἡ ἄδεια νὰ χτίσουν ἕνα λιμενοβραχίονα. Ἡ ἄδεια πραγματικὰ τοὺς δόθηκε· τότε ὅμως σηκώθηκε φιλονεικία ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους, γιὰτὶ ἄλλοι ζητούσανε νὰ χτιστῇ τὸ πόντι στὸ ἕνα ἄκρο τοῦ Ληξουριοῦ, πρὸς τὸ μέρος τῆς δικῆς τους γειτονίας, κι' ἄλλοι στὸ ἄλλο πρὸς τὸ δικό τους μέρος. Τὸ ἐλάχιστο αὐτὸ θέμα πήρε ὁ ποιητὴς καὶ ἔπλασε μὲ τὴν πλούσια φαντασία του ἕνα ὄραιο τοπικὸ ποίημα. Ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ πὼς ἐμιμήθηκε τὸ ἡρωϊκο-κωμικὸ ἔργο τοῦ Al. Tassoni, la secchia rapita ἢ κλεμμένη σκάφη ⁽¹⁾. Ἀλλὰ ἀν καὶ τὸ θέμα εἶναι ἀνάξιο λόγου, ὁ ποιητὴς τὸ χειρίστηκε μὲ τέτοιον τρόπο, πὸν νὰ παρουσιάσῃ σὲ μιὰ κωμικὰ ἡρωϊκὴ ζωγραφιὰ ὅλα τὰ ἔθιμα καὶ τίς ἀσχήμες τοῦ τόπου. Ἡ θρησκευτικὴ ἱεροκαπηλεία, τὸ μικροφιλότιμο τῶν κατοίκων, ὁ ἐγωϊστικὸς καὶ φιλόδοξος χαρακτήρας τους—ὅλ' αὐτὰ βεαλιστικώτατα ζωγραφίζονται μέσα στὸ «Ληξούρι».

Εἶναι τὸ ποίημα αὐτὸ ἕνα ἀπὸ κείνα τὰ τοπικὰ ἔργα, πὸν σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ εἶταν πολὺ συνηθισμένα καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔξω ἀπ' αὐτή. Ἄν ἡθέλαμε νὰ βροῦμε ἕνα ἀνάλογο ποίημα στὴ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία, πετυχημένο, νομίζω θὰ μπορούσαμε νὰ παραβάλουμε τὸ «Ληξούρι» μὲ τὸ ἔργο τοῦ Σαχλίκη, ἀν καὶ ὁ Λασκαράτος εἶναι πολὺ ἀνώτερος στὸ χειρισμὸ τοῦ θεματοῦς του καὶ στὴν περιγραφικὴ δεξιότητα ἀπὸ τὸν Κρητικὸ στιχοπλόκο. Στὸ «Ληξούρι» ἡ φαντασία εἶναι πλούσια, μὰ προπαντὸς ἡ παρατήρησις ἐξαιρετικὰ ἐνωμένη μὲ τὴν πλοκὴ τῶν ἀναπάντων γεγονότων, πὸν κινοῦν τὸ γέλοιο τοῦ ἀναγνώστη. Ἐχομε ἀνάμεσα στὰ ἄλλα

1) βλ. «Λύχνος», 23 Φεβρουαρίου 1861, ἀρ. 20 β. 158.

και στίχους γραφικώτατους, όπως λ. χ. είναι η περιγραφή του έρχοιμου της Νύχτας, μιὰ ἀληθινὰ ἐπική εἰκόνα :

Ὡστόσο ἡ Νύχτα ἐρχότουνε γδυμένη
μ' ἕνα σεντόνι μοναχὸ στὴν πλάτη.
Ὁμορφη μυροπούλα ἀναθρεμμένη
εἰς τὸ χορὸ, στὸ θέατρο, στὸ κρεββάτι.
Ἀνασκαμνίζεται γλυκὰ καὶ πηγαίνει
νὰ πέση νὰ ἡσυχάσῃ, δουλιασμένη.

« Ἡ Βάρκα-Κανονιέρα », κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι ἡ πιὸ ἀτυχὴ του σάτυρα. Σ' αὐτὴν ἀναγκάζεται συχνὰ ν' ἀναφέρῃ ὀρισμένα πρόσωπα καί, τὸ πιὸ χειρότερο ἀκόμη, ἀφίνει τὴ νεανικὴ νου ὁρμὴ νὰ ξεχύνεται μὲ μεγάλη ἐλευθεροστομία, ἔτσι, ποὺ τὸ ἔργο καταντᾷ πιὰ χυδαιολογία. Ἡ φαντασία εἶναι βαρεῖα καὶ ἡ ἐξεύρεση τῶν γεγονότων τόσο δύσκολη, ποὺ ἀνάγκασε τὸ ποιητὴ νὰ φήσῃ μισοτελειωμένο τὸ ἔργο του αὐτό. Ἀλλὰ, ἂν καὶ παρουσιάσῃ τίς στοιχειώδεις αὐτὲς ἀτέλειες, ἔχει κάποια σημασία ἀπὸ πολιτικοκοινωνικὴ ἀποψη, γιατί σατυρίζει τίς φιλελεύθερες τάσεις, ποὺ ἡ δημοκρατικώτερη πολιτικὴ τῶν Ἀγγλῶν εἶχε ὑποδοθῆσαι.

Στὰ 1844 ὁ θάνατος τοῦ πατέρα του τὸν ἀνάγκασε νὰ ἀναλάβῃ τὴ διοίκηση τοῦ σπιτιοῦ του. Κ' ἕνα χρόνο ἀργότερα ταξίδεψε στὴν Κρήτη μὲ τὸ σκοπὸ νὰ περιμαζέψῃ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ νησιοῦ καὶ νὰ μελετήσῃ τὴ γλῶσσα τοῦ Κορνάρου. Μὰ γλήγορα ὁ ποιητὴς ἀναγκάστηκε νὰ γυρίσῃ πίσω στὴν πατρίδα του ἄπραχτος, γιατί δὲ βρῆκε κανένα νὰ τὸν δδηγήσῃ. Παντοῦ εὗρισκε « λογιωτατίσσιμους », καθὼς λέει, ποὺ ἀρνιόνταν τὴ μητρικὴ τους γλῶσσα· τὸ ταξίδι αὐτὸ τοῦ Λασκαράτου πρέπει ξεχωριστὰ νὰ τονιστῇ, γιατί δείχνει ἕνα φωτισμένον ἄνθρωπο, ποὺ σὲ μιὰ τέτοιαν ἐποχὴ—ὅσο κιὰν εἶχε κυκλοφορήσῃ ἀπὸ τὰ 1824 ἡ συλλογὴ τοῦ Faurel—μπόρεσε νὰ διακρίνῃ τὴ σημασία τῶν λαογραφικῶν μελετῶν⁽¹⁾.

Τὸν ἐρχόμενο χρόνο (1846) παντρεύτηκε τὴν Πηνελόπη Κοργιαλένιο, μορφωμένη γυναῖκα καὶ ἠθικὰ ἐξυψωμένη, ποὺ στάθηκε, καθὼς θὰ ἴδουμε παρακάτω ὁ πιστὸς σύντροφος τῆς ζωῆς του καὶ ἡ παρηγοριά του στὴ δυστυχία καὶ τοὺς κατατρεγμούς.

Στὰ 1850 ἔγιναν ἐκλογὲς γιὰ τὴ Νομοθετικὴ Συνέλευση τῆς Ἰονίου κι' ὁ Λασκαράτος, θέλοντας νὰ χτυπήσῃ τὴν πολιτικὴ σάπια τοῦ τόπου, ὑπέβαλε ὑποψηφιότητα ἀντιπροσώπου. Μὰ ἀπὸ ἔλλειψη δημαγωγικῆς πολιτικῆς καὶ λόγῳ τῆς ὥμης εἰλικρινείας του ἀπέτυχε⁽²⁾.

Τότε ἀηδιασμένος ἀπὸ τὴ ζωὴ ἐκείνη καὶ ποθώντας νὰ βρῇ μιὰ ζωὴ

1) Σκορπιστὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου συναντοῦμε λαϊκὰ τραγούδια, παροιμίες κλ. βλέπε μιὰ ὁμορφὴ συλλογὴ ἐμμέτρων Παροιμιῶν, Ἀδύχως, ἀρ. 23. Ἐπίσης στὸ « Ἀδύχως » ἀρ. 27. εἶναι δημοσιευμένη μιὰ συλλογὴ ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια ἀξιοποσέχτα. Εἶναι μερικὰ μαζεμένα ἀπὸ τὴν Κρήτη.

2) Ὁ Λασκαράτος ὑπέβαλε δευτέρῃ φορὰ ὑποψηφιότητα στὰ 1862. Μὰ ἀπέτυχε πάλι. βλ. « Ἀδύχως », 10 Μαρτίου 1862.

ἀνώτερη ἔφυγε γιὰ τὸ Λονδίνο, ὅπου ἔμεινε ἕνα χρόνο, δίνοντας μαθήματα Νεοελληνικῆς. Καί, σὰν ἄνθρωπος συγκινημένος ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον, ἔστρεψε πάντα τὴ σκέψη του πρὸς τὴν οἰκογένειά του. Τότες ἔγραψε τὸ ὠραῖο ἐκεῖνο σονέττο στὴν εἰκόνα τῆς γυναικὸς του :⁽¹⁾

Εἰκόνα ἀγαπητῆ τῆς γυναικὸς μου,
Τώρα ἔλα καὶ ἐσὺ στὴ συντροφιά μου.
Κατοῖκα πάντα μέσα στὴν καρδιά μου
Καὶ φύλα με ἀπ' τίς πλάνεσες τοῦ κόσμου.
Ἐσὺ γιὰ μὲ προστάτης Ἄγγελός μου,
Ἄμεμπτα φύλας τὰ πατήματά μου.
Καὶ προτοῦ σκοτισθοῦν τὰ λογικά μου
Πρόβαλε, τρέξε ἐσὺ καὶ στάσου ὀμπρὸς μου.
Ναί· τὸ φῶς σου ξυπνάει τὴν ἀρετὴ μου
Καὶ πιστόνε σὲ σένα μὲ βασταίνει,
Γιατὶ τόσο σ' αἰσθάνομαι δική μου,
τόσο μὲ τὴν καρδιά μου ζυμωμένη,
Ποὺ δὲν ἤξαίρω πιὰ στὴ διαλογὴ μου
Πῶς νὰ σὲ πῶ, γυναῖκά μου ἢ ψυχὴ μου.

« Ἐως ἐδῶ, γράφει στὴν αὐτοβιογραφία του, ἡ ζωὴ μου δὲν ἦταν παρὰ ἕνα εἶδος εἰσάγωγῆς στὸ βόλο, ποὺ εἶμουν, φαίνεται προωρισμένος νὰ παίξω στὸν κόσμον ». Κι ἀληθινὰ, ἀπὸ τώρα καὶ ἔμπρὸς ἀρχίζει ἡ ἠθικὴ του δράση, ἡ δράση ἑνὸς ἀγωνιστῆ. Μέχρι τώρα εἶχε χτυπήσει τίς κοινωνικές, πολιτικὲς καὶ θρησκευτικὲς προλήψεις μὲ τὴν τέχνη, μὲ τὸ ὑπερβολικὸ ἐκεῖνο παρουσιασμα τῶν πραγμάτων, πούνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῆς σατυρικῆς ποίησης. Ἐνα του ἔργο πεζό, τὰ « μυστήρια τῆς Κεφαλονιάς » ἀντικρύζει συστηματικώτερα τὰ διάφορα κοινωνικὰ προβλήματα.

Τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλονιάς χωρίζονται σὲ τρία κεφάλαια : Στὰ « Οἰκογενειακά », τὰ « Θρησκευτικά » καὶ τὰ « Πολιτικά ».

Στὸ πρῶτο μέρος ἐξετάζεται ἡ οἰκογένεια « ὅποια εἶναι καὶ ὅποια πρέπει νὰ εἶναι ». Ὁ συγγραφέας ἀσχολεῖται πρῶτα-πρῶτα μὲ τὴ σύγχρονή του ἐπτανησιακὴ οἰκογένεια καὶ εἰδικὰ μὲ τὰ ἐξῆς σημεῖα : τὸ γάμο, τὴ στάση τοῦ ἀντρα μπροστὰ στὴ γυναῖκα καὶ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Ἀποτέλεσμα ἑνὸς ἀσυμβίβαστου καὶ βιασμένου γάμου εἶναι ἡ χαλάρωση τοῦ δεσμοῦ ἀνάμεσα στ' ἀντρώγυνα. Λέγει ὁ ἴδιος μὲ μιὰ πολὺ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

Τὸ σονέττο αὐτὸ μεταφράστηκε στὰ ἰταλικά μὲ πολλὴν ἐπιτυχία ἀπὸ τὸ R. Marzocchi. Δημοσιεύτηκε στὴ μελέτη μου : « Ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ Λασκαράτου », Δελτ. « Ἀκαδ. Ὀρίλου », 1926 φύλλ. 3. Ὁ R. Marzocchi (Μαρτζώκης) μοῦ εἶναι γνωστὸς κι' ἀπὸ ἕνα ποίημα ἰταλικὸ στὸ περιοδικὸ « Μοῦσαι » τῆς Ζακύνθου (1 Μαΐου 1846) : « Per le fauste nozze della Signorina Olga Marangò col signore Achille Galzetti ».

ζμορφη ποιητική εικόνα: «Ἡ ἀγάπη στ' ἀντρέγυνά μας εἶναι σὰν τὸ σπόρο, ποὺ πέφτει στὴν πέτρα· ποὺ οἱ δροσιές τὸν κάνουν νὰ φυτρώσῃ, ζῇ γιὰ λίγες μέρες, μὰ, γιὰ τὴν ἑλλειψη θροφῆς τὸ φυτάκι ἐκεῖνο ξεραίνεται». Ὑστερα χτυπάει τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἀναθρέφονται τὰ παιδιὰ. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ξεχωρίζει τὴν ἀδιαφορία κιὰπὸ τᾶλλο τοὺς βάρβαρους τρόπους τῶν πατέρων, ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ κοντέψουν τὴν παιδικὴ ψυχὴ καὶ νὰν τὴ διορθώσουν, προσαρμόζοντας τὰ μέσα τῆς ἀνατροφῆς πρὸς τὴν πραγματικὴ φύση τοῦ παιδιοῦ. «Ὅσο πλιὸ τρυφεροί, λέει δείχνουμάστε στὰ παιδιά μας, τόσο πιὸ τρυφερὴ κάνουμε τὴν καρδιά τους, τόσο περσότερη ἀγάπη τοὺς ἐμπνέμε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας». Ὅλο τὸ οἰκογενειακὸ μέρος ἔχει μιὰν ἀληθινὴ συγκίνηση, γιατί ὁ συγγραφέας ἀντιγράφει τὴ ζωὴ του, τὴ ζωὴ ἐνὸς ἡθικοῦ οἰκογενειαρχῆ κ' ἐνὸς τρυφεροῦ πατέρα.

Στὸ δευτέρω μέρος καταγίνεται μὲ τὴ θρησκεία. Ὁ Λασκαράτος ἐννοεῖ τὴ θρησκεία γυμνὴ ἀπὸ κάθε εἰδωλολατρικὸ τόνο, στηριγμένη πάνω στὴν ἡθικὴ καὶ ἀποτέλεσμα μᾶλλον τοῦ θαυμασμοῦ μας πρὸς τὴ διάνοια τοῦ Δημιουργοῦ, παρὰ τοῦ φόβου μας πρὸς μιὰν ἀνώτερη δύναμη. Ἀγαναχτισμένος ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῆς ἐκμετάλλεψης τοῦ κλήρου καὶ τῆς λαϊκῆς πρόληψης, χτυπάει ὅλους τοὺς τύπους καὶ καυτηριάζει τὴ δεισιδαιμονία. Καὶ γεννιέται φυσικὰ τὸ ἐρώτημα: Εἶταν ὁ Λασκαράτος ἄθεος; Πολλοὶ τὸ ὑποστήριζαν. ⁽¹⁾ Νομίζω ὅμως πὼς ἡ γνώμη αὐτὴ δείχνει μιὰν ἀτελεῖ γνώση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Λασκαράτου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ ποιητὴς μᾶς πρόσβαλε συχνὰ βασικὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (πρβλ. τὸ σονέττο τοῦ «Ἡ Δευτέρα Παρουσία») μὰ αὐτὸ δὲ δικαιολογεῖ τὴ γνώμη πὼς ὁ Λασκαράτος εἶταν ἄθεος, φτάνει νὰ μὴν πάρουμε τὴν ἐννοία τοῦ χριστιανισμοῦ στὰ στενὰ ὅρια τοῦ δόγματός, ἀλλὰ στὴν πλατύτερη οὐσία τῆς χριστιανικῆς Ἠθικῆς.

Συντομώτερα ἀναλύω τὸ περιεχόμενο τοῦ τρίτου κεφαλαίου, τῶν «Πολιτικῶν», γιατί θὰ χρειαζόταν ἐδῶ μιὰ πλατύτερη ἐξέταση τῆς Πολιτικῆς στὴν Ἐφτάνησο, πρᾶγμα ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς μελέτης μου. Σ' αὐτὸ τὸ μέρος χτυπάει τὴν ἀτομικὴ ὑστεροβουλία, ποὺ κρύβεται πίσω ἀπὸ κάθε εἶδους πολιτικὸ φανέρωμα. Ὁ Λασκαράτος, φίλος τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς, πῆρε θέση ἐνάντια στὴν Ἑνωσὴ. Εἶναι περίεργο, ὅτι ὁ Ριζοσπαστικὸς ἀγὼνας ποὺ παρουσίασε τόσο εὐγενεῖς σημάδια ἡρωισμοῦ, ἀφῆσε ἀσυγκίνητο τὸν ποιητὴ μας. Αὐτὸ, κατὰ τὴ γνώμη μου, μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῇ ἂν σκεφτοῦμε πὼς κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ Λασκαράτου εἶταν ὁ ψυχραῖμος ὀρθολογισμός, ποὺ ἀπ' αὐτὸν πάντα ξεκινούσε τοὺς διάφορους ἀγῶνες του. Ὑστερα ὁ Λασκαράτος ἐβλεπε τὸ ριζοσπαστισμὸ μὲ κάποια προκατάληψη προσέχοντας ὅχι στὴ βαθειὰ σημασία

(1) Τὸ μάρτη τοῦ 1926 ἀνοίχτηκε στὴν τοπικὴ ἐφημερίδα τῆς Κεφαλονιάς «Ἑλῆα» μιὰ μακριὰ συζήτηση ἀνάμεσα στοὺς κ. Ἀντωνάτο καὶ Μακρῆ. Νομίζω πὼς ὁ Ἀντωνάτος πέρα γιὰ πέρα ἔχει δίκιο ὑποστηρίζοντας ὅτι ὁ Λασκαράτος δὲν εἶταν ἄθεος.

του ἀλλὰ στίς διαφορὲς μικροασχημίες πολλῶν ριζοσπαστῶν—πρᾶμα τόσο συνηθισμένο στοὺς διάφορους ἀγῶνες: «Ἄν ἐγὼ καταφέρωμαι, λέει, ἐναντίον εἰς τοὺς ριζοσπάστες, κάμνω τοῦτο, ἐπειδὴ παίρνω νὰ ἐξετάσω ἐναντίον τοὺς ἀρχηγούς των καὶ τοὺς εὐρίσκω γαλιότους καὶ παληανθρώπους. Ἄς βάλουν οἱ ριζοσπάστες ἐπὶ κεφαλῆς των ἀνθρώπους τιμίους καὶ ἐναρέτους, καὶ ἄς διευθύνωνται ἀπ' αὐτοὺς, καὶ τότε θέλει πῶ κι' ἐγὼ πῶς ὁ Ριζοσπαστισμὸς εἶναι κάτι τίμιο κ' ἐνάρετο» ⁽¹⁾.

Ἄν τώρα θελήσουμε νὰ δώσουμε μιὰ γενικὴ κρίση γιὰ τὰ «Μυστήρια» θὰ καταλήξωμε στὸν ἀκόλουθο χαρακτηρισμὸ:

Τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἀποψη τοῦ πολιτισμοῦ, γραμμένο μὲ τὴ σάτυρα καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ ἐνὸς ἀγωνιστῆ. Δυστυχῶς ὅμως ὁ Λασκαράτος δὲν μπόρεσε νὰ ὑψωθῇ σὲ πλατύτερες σκέψεις γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ. Εἶταν περισσότερο ἓνας εὐφυῆς σαρκαστής, ποὺ τὰ πόδια του μείναν πάντα βαρεῖα καὶ κολλημένα πάνω στὸ ἔδαφος μιᾶς στενότερης ἀντίληψης γιὰ τὸν ἀνθρώπο. Ἐνα τέτοιο σημεῖο εἶναι τὸ μέρος ἐκεῖνο, ποὺ μιλά γιὰ τοὺς δούλους, τὸ ἀντιγράφο ὁλόκληρο, γιατί εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἐλαττωματικὰ μέρη τῆς Ἠθικῆς τοῦ Λασκαράτου: (Μυστήρια α'. ἐκδ. σ. 22—23) «Ὁ δοῦλος κάνει τὸν ἀφέντη νὰ εἶναι ἀφέντης καὶ τὴν κυρία νὰ εἶναι κυρία. Ὁ δοῦλος ἐξοδεύοντας τὸν καιρὸ του εἰς τίς ὀλικῆς ἐργασίες τοῦ σπιτιοῦ, ἀφίνει διαθέσιμον τὸν καιρὸ τῆς νοικοκυρᾶς, ἂν θέλῃ νὰ τὸν ἐξοδέψῃ εἰς τὰ ἀνώτερα συμφέροντα τῆς οἰκογενείας του.... Ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ τοὺς δούλους καὶ τὰς δούλες, ποὺ ἔχουμε στὴν Κεφαλονιά σήμερα, τοῦτα εἶναι ὄντα κατεδασμένα ἀπ' τὰ βουνα, ὅπου, δὲν ἐλάδανε ἄλλη γνώριση, παρὰ ἐκείνη τοῦ γουρουνιοῦ, τοῦ γαϊδάρου καὶ τῆς γίδας». Καὶ λίγο παρακάτω: «Ὁ καιρὸς μας εἶναι πολὺτιμος, ἂν τότε μεταχειρίζομαστε διὰ νὰ καλητερέδωμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὰ χτήματά μας· μὰ γιὰ νὰ μπορούμε νὰ κάνωμε τοῦτο, μᾶς χρειάζονται δοῦλοι, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ μπορούμε νὰ ἀναπέδωμάστε καὶ δοῦλοι τέτοιοι δὲν εἶναι στὸν τόπο μας! Γιατὶ τὰ νόθα τοῦ Ὀρφανοτροφείου νὰ μὴν ἀναθρέφονται γιὰ τὴν ὑπηρεσία»; ⁽²⁾ Μιὰ τέτοια χαμηλὴ γνώμη γιὰ τὸν ἀνθρώπο τῆς κατώτερης τάξης μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ ποῦμε πὼς ὁ Λασκαράτος δὲν εἶχε ἓνα ἡθικοκοινωνικὸ σύστημα μὲ ἐξυψωμένη πνοή. Ἡ ἡθικὴ του ὡς πρὸς τὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἡθικὴ, ποὺ χτυπάει.

Εἶταν φυσικὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Λασκαράτου νὰ κινήσῃ μιὰν ἐπὶ κληρὸν ἐπανάσταση ἐναντίον του. Ὁ κληρὸς καὶ οἱ δημαγωγοὶ χτυπημένοι ἀπὸ τὴν ὦμῃ καὶ εἰλικρινῇ γλῶσσα του κατάλαβαν πὼς ἓνα τέτοιο βιβλίον ἔπρεπε γρήγορα νὰ ἀφανισθῇ. Γι' αὐτὸ λίγες μέρες ἀργότερα, ὁ ἀνώτερος κληρὸς τῆς Κεφαλονιάς μεταχειρίστηκε τὸ βαρβαρικώτατο ἔθιμο τοῦ ἀφορεσμοῦ καὶ ἀφώρεσε ὅχι μόνον τὸ συγγραφέα, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλον, ποὺ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΙΘΟΥΣΙΩΝ

(1) βλ. Λύχνου, ἀριθμ. 16, σ. 124, 8 Δεκεμβρίου 1860.

(2) Πρβλ. καὶ Λύχνου, ἀρ. 5, 30 Σεπτεμ. 1859 σ. 35.

θά χε τὸ θάρρος νὰ κρατήσῃ σπῖτι του καὶ νὰ διαδάσῃ ἓνα τέτοιο βιβλίο!.... Ὁ Λασκαράτος ἀπάντησε μὲ σαρκασμὸ στὸν ἀφορεσμὸ καὶ τοὺς προκάλεσε νὰ τοῦ δείξουν τὰ λάθη του. Καὶ ὁ κλῆρος πρότεινε στὸ συγγραφέα νὰ κάψῃ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου του γιὰ ἀντάλλαγμα τῆς συχώρεσης.

(Ἔχει συνέχεια).

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΣΤΗ ΧΛΟΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΜΟΥ

Σὰν ξεχασμένο ἀλαργοτάξιδο καρδί
γυρνῶ καὶ καλοδέξου με, πάτριε λιμάνι.
Μὲ σπρώχνει νόστον πόθος, ποῦ—χρόνια—δὲν παύει
τῆς ξενητιάς μου τὸ ψωμί πικρὸ νὰ κάνῃ.

Νησί μου, λαχταρώντας σὲ ξαναντικρύζω,
γιατὶ ὅλα σου ἀναδίδουν θύμησης ἀλόη,
ποῦ μοῦ μεθᾶ τὴν ὑπαρξή. Μὰ ἀναδακρύζω
σὰν ξαναβλέπω ἐσένα, τοῦ νησιοῦ μου ὦ χλόη.

Σὰν τίς τρανὲς ψυχὲς σεμνὴ, ταπεινωμένη
μὲς ἀπὸ βράχους καὶ λιθάρια ξεμυτίζεις.
Γῆς λιγοστὴ τὴ ρίζα σου ἔχει ἀγκαλιασμένη.
Μὲ δάκρυα τῶν νεφῶν, τὴ δίψα σου δροσίζεις.

Γαλήνια, τοῦ ἡλίου δέχεσαι τὰ χάδια
ποῦ—ἀλλοί σου!—σὲ σιγοπυρώνουν καὶ σὲ καίνε. ...
Βουδὴ γροικᾷς μὲς σὲ φουρτουνιασμένα βράδια
τὰ μαδημένα φύλλα σου σκόρπια νὰ κλαίνε. ...

Μυριόχρωμα λουλούδια, σὰ βεγγαλικά, ἄστρα,
γεννιοῦνται ἀξάφνου καὶ μὲ ξόμπλια σὲ στολίζουν.
Κι' ἀξάφνου ὑπείκοντας σὲ Μοῖρα ἀναγελάστρα
τὰ πέταλά τους μαραμμένα ξεφυλλίζουν.

Τώρα, ποῦ σὰν καρδί ἀράζω ἐδῶ, ὦ χλοοῦλα,
κάνε με πάλι ἀξέχαστες χαρὲς νὰ νοιώθω
ζώντας ξανὰ τὴν περασμένη μου ζωόλα.
Καὶ νὰ ἡλεχτρίζωμαι ἀπ' τὸν ἴδιο ἐκείνον πόθο :

Σιμά σου νὰ ξαπλώνω, νάπαλοχαδεύω
μ' ἐρωτισμὸ τὰ δροσοπράσινά σου κάλη
καὶ μελετώντας σε ξανὰ νὰ γαληνεύω
ὅ,τι φουρτουνιασμένο μέσα μου προβάλλει.

Καὶ σὰν παιδί καὶ τώρα νὰ σοῦ κουδεντιάζω
γιὰ μύριους πόθους μου, γιὰ κάθε νιὸ σκοπὸ μου
κι' ἐκστατικὸς τὴν ὁμορφιά σου νὰ θαυμάζω
καὶ νὰ σὲ καμαρώνω ὡς θησαυρὸ δικό μου.

Κι' ἀληθινὰ νὰ λέω πῶς μὲ καλημερίζεις
σὰ διαμαντόλουστη σὲ βλέπω τίς αὐγοῦλες.
Κι' ὅταν τὰ χεῖλή μου ποῦ σὲ φιλοῦν δροσίζῃς
νὰ νιώθω μέσα μου παράξενες τρεμουῖλες.

Ὅλα μ' ἀνατριχίλα σὰς ξαναντικρύζω
ἐδῶ· κ' εἶμαι πασίχαρος· τί σὰ μ' ἀλόη
μεθαῖτέ μου τὴν ὑπαρξή. Μᾶς πῶς δακρύζω
σιμά σου λαγγεμένος τοῦ νησιοῦ μου ὦ χλόη!

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ Β'.

Εἶπαμε στὸ προηγούμενο, πῶς ἡ βενετσιάνικη ποιητικὴ Μοῦσα δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ νέα χαρούμενη χορδὴ βλέποντας ἀνυφούμενο ξανὰ τὸ γόητρο τῆς ξεπεσμένης πατρίδας μὲ τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου. Ἐξακολουθεῖ δίχως ψηλὴν ἐμπνευση χωρὶς λυρισμό. Ἀπλὴ ἐξιστόρηση τῶν σπουδαιότερων γεγονότων μ' ἓναν τρόπο ξηρὸ σὰν χρονογράφημα. Οἰχτρότερη ἀπογοήτευση δοκιμάζουμε ἐρευνώντας τὰ λυρικά ποῦ γράφτηκαν γιὰ τὴ ναυμαχία. Τὸ ποίημα σχεδὸν σ' ὅλα εἶναι τὸ ἴδιο. Ἡ Ἀφροδίτη βλέπει τὸ βασίλειό της νικημένο καὶ ζητάει τὴ βοήθεια τοῦ Δία ποῦ τῆς ὑπόσχεται νὰ τιμωρήσῃ τὸν Τούρκο ἰσάξια μὲ τὸ θράσος του. Στὰ ποιήματα περνοῦν ὅλες οἱ μυθολογικὲς καὶ χριστιανικὲς θεότητες. Βάση εἶναι ὁ μυθολογικὸς Ὀλύμπος καὶ ὁ Οὐρανὸς τῶν χριστιανῶν: Ἀφροδίτη, Δίας, Ἥρα Ἀπόλλων Ἄρης. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ Θεός, ἡ Παναγία, ὁ Χριστὸς ⁽¹⁾ ποῦ ξεστομίζουν ἀπειλὲς στοὺς Τούρκους. Μιὰ μυστικιστικὴ ποίηση, μεσαιωνικὴ, παραγεμισμένη μὲ τὴ μυθολογία. Τοὺς Τούρκους παραβάλλουν μὲ γίγαντες ποῦ κεραυνοδόλησεν ὁ Δίας, Ἐω-

1) Ἐπικρατοῦσε μιὰ θρησκευτικὴ μανία, ἐπιφανειακὴ στοὺς τύπους στηριζόμενη στὶς προλήψεις. Ὁ Mazzoni ἀναφέρει πῶς παρουσιάστηκε στὸ Δόγη ὁ ποιητὴς Γκρόζο καυχώμενος πῶς εἶχε μαντέψει τὴ νίκη ἀπὸ μιὰν ἰδιαιτέρη τοποθέτηση τῶν ψηφίων τοῦ ἰσλαμ ἐκείνου (1571).

Ἦνας ἄλλος ποιητὴς, ὁ Prioteo προφασίζεταν πῶς ἤξερε ἀπὸ πρὶν τὴν καταστροφὴ τῶν Τούρκων, γιατί τοῦ τὸ εἶχε δείξει μὲ κάποια σημεῖα ἡ Ἀφροδίτη. Ἡ Βενετία εἶχε βγεῖ ἀπὸ τὰ κύματα σὰν τὴν θεὰ ἐπομένως δὲν μπορούσε νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀδοήθητη. Τὰ ὀνόματά τους εἶναι τόσο στενὰ δεμένα μαζί, ὥστε στὸν ποιητὴ ἔρχεται ἡ ἀμφιβολία ποῖο πρωτοφάνηκε στὸν κόσμον κ' ἔδωσαν ἀρχὴ στ' ἄλλο.

σφόδρους νέους που γκρεμίστηκαν στην κόλαση από την πολλή τους περηφάνεια, παρόμοια με τὸν παλιό.

Κι' ακολουθεῖ στερνά ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ «τοῦ νικητοῦ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τοῦ Θανάτου ἀκόμα», πού δὲν ἀφήνει τοὺς λάτρες τοῦ ἀνυπεράσπιστου. Δίνει θάρρος στοὺς ἀνδρείους πολεμιστὲς τοῦ ὥστε νὰ κάμουν τοὺς Τούρκους νὰ γονατίσουν καὶ νὰ γεμίσουν τὴ θάλασσα μετὰ κουφάρια τους. Στάθηκαν ἀλύγιστοι στοὺς νικημένους. Φάνηκαν ἡρωες, Θεοί. Ἀρχίζει ἐδῶ μιὰ σειρὰ ἀπὸ υπερβολικὲς ρίμες, χωρὶς ἀξία, πού μετὰ τις παραβολὲς φτάνει τὸ τερατώδες.

Ξεδιαλέγομε γιὰ παράδειγμα ἀπὸ τὴν «**Ἡρακλειάδα**» τοῦ Μαγκάντσα: Ὁ δοξασμένος θάνατος δὲν ἐξολοθρεῖ τοὺς ἥρωες πού εἶναι πιά θεοποιημένοι ἀπὸ τὴν ἀνδρεία τους καὶ ἀπὸ τὴ δόξα τους. Ὁ Θεὸς δὲν δέχεται, παρόμοιοι ἀνθρώποι νὰ κλειστοῦν σὲ τάφους, μὰ ἀφοῦ τοὺς σκεπάζει μετὰ τὸ πέπλο τοῦ θανάτου τοὺς στολίζει μετὰ ἀστρα καὶ τοὺς τοποθετεῖ μεταξὺ τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τοῦ Ἀρη. Ὁ Θάνατος ἔκανε τὸ ἅγιο αἷμα τους δαμάσχο γιὰ νὰ βαφτεῖ ἀπ' αὐτὸ τὸ στήθος τῶν δούλων τοῦ Χριστοῦ. Κι' ἐν' ἄλλο ἀκόμα ἄγνωστου ραψωδοῦ.

«Καὶ σεῖς τέλῃ περὶ φανὰ τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῶν ὠραίων παλατιῶν βασιλικῆς κατοικίης Θεῶν καὶ ἀνθρώπων μεγαλῶστε, πλατύνετε γιὰ νὰ δεχθῇτε τὰ τρόπαια τῶν νικημένων ἐχθρῶν, Ἡ δύναμή σας θὰ γκρέμιζε τὸν Ὀλυμπο καὶ τὴν Ὀσσα».

Εἶναι ποιητὲς πού βάζουν στὸ στόμα τῶν ἐχθρῶν τὰ ὠραιότερα λόγια. Προσδίδουν χαρακτηρισμοὺς ἀνάλογους συμπάθειας στοὺς φίλους καὶ μίσους στοὺς ἐχθροὺς, ὥστε νὰ διαθέτουν ἀνάλογα καὶ τὸν ἀναγνώστη. Δίνουν μορφὴν ἀνάλογη σ' ὅλα τὰ πρόσωπα, ὥστε ν' ἀποτελοῦν ἁρμονικὸ σύνολο. Ἐδῶ ἡ Βενετσιάνικη ποίηση προσέχει μόνο τοὺς δικούς της, καὶ ἀρκεῖται: στὸ νὰ ξεσπάξει σὲ βρισιὲς καὶ σὲ εἰρωνεῖες γιὰ τοὺς ἐχθρούς. Δίνομε ἕνα παράδειγμα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα: ἕνα σονέττο τοῦ Μπλίνου.

«Ὁ Σελήμ νικημένος κλαίει. Ποῦ θὰ πάω ὁ δύστηνος ποῦ χάσα τὸ στόλο μου; Ἄν σταθῶ στὴ θάλασσα ἡ Βενετία θὰ μ' αἰχμαλωτίσει, ἂν μείνω στὴν ξηρὰ θὰ μ' ἀπειλεῖ τὸ λιοντάρι, στὸν ἀέρα θὰ ἶδω τὸν αἰετὸ, στὸν Οὐρανὸ ὁ Πέτρος δὲν θὰ μ' ἀνοίξει τὴν πόρτα. Στὴν πατρίδα μου θὰ με διώξουν». Τὸ διαλογικὸ ποίημα τελειώνει μετὰ τὴν παραινέση τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ. «Δώσε μας τὰ μέρη πού πήρες καὶ γίνου Χριστιανός». Μετὰ τὸν ἴδιο τρόπο γραμμένα ἀπαντᾶμε πολλὰ στὴ Βενετσιάνικη διάλεκτο καὶ στὴ Λατινική. Ὁ Σελήμ στὸ τέλος λυγáει. Καταριέται πλοῦτια, καράβια, πολεμιστὲς καὶ τὸν Μωάμεθ ἀκόμη, πού τὸν ἀποκαλεῖ ψευτο-Μωάμεθ πού θ' ἀλλαξοπιστῇ γιὰ πείσμα αὐτοῦ τοῦ κακούργου, τοῦ σκυλλιοῦ, γιὰ νὰ γίνῃ Χριστιανός.

Ἀρχέγονη ποίηση στ' ἀλήθεια πού ἀφήνει τοὺς ἥρωες τῆς ἀνοούστους, ἀχρωμάτιστους.

Δὲ βλέπουμε νὰ ξεστερώνει λίγο φῶς. Εἶναι ὅλα σὰ νὰ πλάστηκαν ἀπὸ μιὰ ψυχή. Ὁ D' Anguillara πού ἄφησε κάποια πλατύτερη φήμη στοὺς μεταγενέστερους ἔχει τὴν ἴδια μορφή. Ἀρχίζει μετὰ θρησκευτικὸ πρόλογο σχετικὸ μετὰ τὴν Κύπρο, γιὰ νὰ φτάσει στὸ γεγονός τῆς νίκης. Ἐνα πρόλογο πού τελειώνει μετὰ τὸ νὰ εἶνε μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ θέμα, ὅπως συχνὰ ἔχουμε νὰ δοῦμε παρόμοια παραδείγματα. Ὁ Κόστο ἔχει τρία βιβλία πρόλογο, ὁ Μπεναμάτι, μέσα σὲ τριάντα δύο ραψωδίες, μονάχα οἱ τρεῖς μιλάνε γιὰ τὴ ναυμαχία. Τὰ ὀχτάστιχα τοῦ Τρογοσαρέλλι πού φέρνουν τὸν τίτλο **Ναυτικὴ Νίκη** εἶναι ἀσχετα ἀπὸ τὸ θέμα. Ἀπὸ τὴ σύγχρονη ποίηση τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀσχολεῖται μετὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Αὐστριακὸ καὶ μόνο δι-εξοδικὰ ἀναφέρουν τὴ Βενετία. Ἔτσι στερημένοι οἱ Βενετσιάνοι ἀπὸ ἐμπνευση, γύριζαν στὰ περασμένα καὶ συγχρόνιζαν τὴν **Ἐλευθερωμένη Ἱερουσαλήμ** μετὰ τὴ Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου. Ὁ Τάσος ἦταν ὁ λατρεμμένος τους ποιητῆς, ὅχι μονάχα στὴν ἐποποιία του, μὰ καὶ στὰ εἰδύλλιά του. Εἶναι ὁ θρυλικὸς ἥρωας τῆς νυχτερινῆς Βενετίας πού πλεξε ἕνα ρωμαντικὸ εἰδύλλιο μετὰ τὴν πριγκήπισσα Ἐλεωνόρα, ὅταν πῆγαν ἐκεῖ. Ὁ γονδολιέρος, πού γλυστρᾷ τις νύχτες στὰ ἡσυχὰ νερὰ τῆς λαγούνας, σὰ ν' ἀκούει τὸ κῆμα νὰ μурμουρίζει, σὰ ν' ἀντηχάει ἀκόμα ἀπὸ τοὺς στεναγμοὺς πού ὁ ἐρωτευμένος ποιητῆς ἔδγαξε γιὰ τὴν πριγκήπισσα. Ὁ γονδολιέρος τραγουδᾷ ἀκόμη τὴν παθητικὴ ἱστορία.

Quando di arieta una ligiera bava
m'a sventolà i caveli e sta parola
M'ò sentiò in rechia che recordo ancora,
«Son l'aria del sospiro per Lionora».

Ἡσυχία, βαθεῖα, μυστηριώδικη ὁλόγυρα σὰν σ' ἐκκλησιά. Σὰν κάποια μυσταγωγία. Πῆγεν ὁ Τάσος στὴ Βενετία, μαζὶ μετὰ τὴν πριγκήπισσα, γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἑρρίκου 4ου τῆς Γαλλίας.

Ἡ **Ἱερουσαλήμ** του εἶταν τὸ κοινὸ μοτίβο τοῦ Βενετσιάνικου λαοῦ, εἶχε καταλήξει ἕνα συμβολικὸ ποίημα πού ὁ Γαφφρέδος του ἐθεωρεῖτο ἕνας ζωντανὸς ἥρωας τῆς ναυμαχίας.

Προχωρώντας στὴν ἐρευνά μας βρίσκουμε ποιήματα φαντασιώδη πού δὲν ὑπάγονται οὔτε στὴν καθαρῶς ποιητικὴν ἐμπνευση οὔτε στὴν ἀκριβολογία τῆς ἱστορίας. Ἀπὸ τὰ ὁπωσδήποτε καλύτερα εἶναι τὰ σὲ σικελιανὴ διάλεχτο ποιήματα τοῦ Μπονασέρα, «Ὁ ἄδωνις» τοῦ Μαρίνο, «**Κάρολος ὁ Μέγας**» τοῦ Γκαράπολι, ὁ «**Φινιαμάντε**» τοῦ Γκοζάνγκκα, ὁ «**Ἄρης**» τοῦ Μετέλλου, μερικὲς κορῶνες τοῦ Τομάζι, τοῦ Τίεπολο, Γκουαλιέρι, καὶ μερικὰ ποιήματα ἀκόμα τοῦ Ντόνι, Μπαλονιέτι, τοῦ Ἀλβανοῦ στρατιωτικοῦ ἀκόλουθου, μὰ Βενετσιάνου πολίτη Μανώλη Μπλέσσι: «Il vero successo della presa di Nicosia in Cipro», τοῦ Βεντιμίλια: «de Victoribus Manalibus Christianorum», τοῦ Ἀρρίγι: «le gloriose imprese della Repubblica», τοῦ Παντισέτι: «Venezia libera», τοῦ Καρακάτσιο: «L' imperio vendicato».

‘Ως τόσο μέσ’ τ’ ἀνωφέλευτα ὑπάρχει ἓνα λουλουδάκι. ‘Ο Μούτσιο βγαίνει ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆ σύγχρονη του καὶ μᾶς ἀφήνει ἓνα συγκρατημένο ποιηματάκι μὲ πολλή χάρη γραμμένο.

«Ἡ Νίκη χαρούμενη ξεδιπλώνει τὰ χρυσὰ φτερά της
στὸν ἥσυχο ἄερα, σκορπώντας ρόδα καὶ ἄνθη στὴ χώρα μας.
Σκλαβώνει τοὺς Τούρκους, τοὺς Ἀραβες αἰχμαλωτίζει, ἐλευθερώνει
τοὺς αἰχμαλώτους. Σέρνει γελώντας στοὺς δρόμους τὴν Τούρκικη Σημαία.
Γιορτάζει τὰ μεγάλα μας κατορθώματα· ψέλνει νέα ὁμορφα τραγούδια.
Ἐνώνονται σκοποὶ χαρούμενοι μὲ θλιβερούς».

Οἱ Βενετσίανοι μόνο στάθηκαν τυχερώτεροι στὴ σάτυρα. Μὲ τὴ φυσική του ἐξυπνάδα ὁ Βενετσιάνικος λαὸς ἐπινόησε χαριτωμένες σάτυρες τῆς στιγμῆς, ποὺ πολλὲς πέρασαν στὰ κατορινὰ χρόνια. Ἐκαναν ἀναγραμματισμούς. Τὸν Σελλίμ ἀποκαλοῦσαν mil es, δηλ. τιποτένιο. Ἐγραφαν σατυρικές διαθήκες ποὺ παρόμοιες γράφτηκαν καὶ κατὰ τὸν περασμένο εὐρωπαϊκὸ πόλεμο. ⁽¹⁾

Διοργάνωσαν λαϊκὲς γιορτὲς ποὺ σκοπὸς τοὺς ἦταν νὰ σατυρίσουν πικρὰ τὸν ἐχθρό. Στὴν ἀγγελία τῆς νίκης τῆς Ναυπάκτου ἔξαφνα ἔκλεισαν ὅλα τὰ καταστήματα κι’ ἔβαλαν ἐπιγραφές. «*Πενθοῦμε γιὰ τὸν θάνατο τῶν Τούρκων*». ‘Ο σύγχρονός τοὺς Μπρέτι κρίνει μὲ τ’ ἀκόλουθα λόγια τὴ λαϊκὴν ἐμπνευση. «Οἱ Μοῦσες ποὺ στεκόνταν παράμερα μονάχες τοὺς σιωπηλὲς βγήκαν ξάφνου αὐτὲς τίς ἡμέρες ὅλο χαρά. Ἀκοὺς παντοῦ Νέους Ἀπόλλωνες, νέους Ὀρφεῖς καὶ Ἀρίωνες ποὺ τὸ ἀκροατήριό θαυμάζει μ’ ἀνοιχτὸ στόμα». ⁽²⁾

(1) Ὅταν ἡ Κρήτη παραδόθηκε στοὺς Τούρκους κυκλοφόρησε στὴ Βενετία ἡ ἀκόλουθη σατυρική διαθήκη. «Ἐγὼ ἡ Κρήτη εἰμαι βαρεῖα ἄρρωστη σωματικῶς, μὰ δόξα τῷ Θεῷ διανοητικῶς εἰμαι λαμπρά. Ἐπειδὴ ξέρω πὼς σὲ λίγο θὰ παραδώσω τὸ πνεῦμα στὴν Ὀθωμανικὴ δύναμη, γιὰ νὰ μὴν ἀφήσω τὰ πράγματά μου ἐκκρεμῇ συντάσσω τὴν παρῶσα διαθήκη μου καὶ διατάσσω τὴν τελευταία μου θέληση. Ἐπιθυμῶ στὴ Βενετία, ὅπου ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ λείψανά μου νὰ ἐγερθεῖ τὸ μνημεῖό μου κόντὰ στὰ μνημεῖα τῶν ἄλλων πεθαμένων ἀδελφῶν μου Κύπρου, Λευκωσίας. Στὰ νησιά Ζακύνθου, Κεφαλληνίας, Κυθήρων κ. ἄ. ἀφήνω ὅλες τίς οἰκογένειες ποὺ δὲν θὰ ὑποταχθοῦν στὸν Τούρκικο ζυγὸ μὲ τὴν υποχρέωση νὰ ντύνονται πένθιμα καὶ νὰ μὲ μνημονεύουν στὴν ἐπέτειο τοῦ θανάτου μου. Στὴν Παπικὴν Αὐλὴ ἐπειδὴ δὲν μοῦδεῖ ξεν εὐσπλαγχνία ἀφήνω μόνο τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγει ἐκεῖ ἐπισκόπους.

Ἐπίσης ἐπειδὴ οἱ χριστιανικοὶ στόλοι ἐδράζονταν νὰ μὲ βοηθήσουν στὴν ἀρρώστεια μου, τοῖς ἀποκηρώνω ἀπὸ τοὺς λιμένες μου, καὶ ἀπαγορεύω τὴν εἰσπράξη τῶν φόρων μου....

Στὴ Γαληντάτη Δημοκρατία τῇ Πριγκίπισσά μου, καὶ ἀφέντρα μου τὴν ὁποῖαν διηρέτησα γιὰ τόσον καιρὸν ὡς Βασιλεὺς, ποὺ ἀπὸ τὰ σπλάγχνα μου ἔθρεψα πολλὰ παιδιὰ της, τῆς συσταίνω νὰ προσέχει τοὺς δικούς μου, τῆς ἀφήνω τὸ βασιλικὸ μου τίτλο γιὰ τὴν κατοχὴ τοῦ ὁποῦο δὲν πιστεύω νὰ συμβεῖ καμιά φιλονικία, γιὰτὶ αὐτὴ στάθηκε στὸ πλεῖρόν μου ὡς τὴν τελευταία μου στιγμή».

Μιλεῖ ὕστερα γιὰ τοὺς Βενετσιάνους ποὺ σκοτώθηκαν πολέμωντας ἐκεῖ. ... «Στὸν ἔμο ποὺ γιὰ τρία χρόνια φρόντιζε συνεχῶς γιὰ τὴν ἀρρώστειά μου, καὶ ποὺ στὸ τέλος ἔδωσε καὶ τὴ ζωὴ του ἀφήνω τρία δράμια, χρυσάφι, στὸ Μορόζι τὸν Ἐδεργέτη μου ἀφήνω τέσσερα δράμια καθὼς καὶ στὸν Κανάλε, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος ποὺ ἔδειξε στοὺς Βενετσιάνους πὼς πρέπει νὰ πεθαίνουν γιὰ μένα....». Ἐξακολουθεῖ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ν’ ἀραδιάζει κι’ ἄλλους.

(2) Cicogna: Saggio di bibliografia.

Σατυρικά ποιήματα γνωστῶν συγγραφέων εἶναι τοῦ Degli Alessandri καὶ τοῦ ἐξυπνότατου Πασκουίνου.

Αὐτὲς ὅμως οἱ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις δὲν ἐμπόδισαν τὸ Μολμέντι νὰ πεῖ «*Ἀλοίμονο στοὺς Ὀρφεῖς καὶ στοὺς Ἀπόλλωνες ἂν ἦταν τέτοιοι*». ⁽¹⁾

Καὶ γενικὰ ὅσοι ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν τότε ποίηση τῶν Βενετῶν μίλησαν ἀποκαρδιωτικά. ⁽²⁾ Φαίνεται ὅτι ἡ παρακμὴ τῆς Γαληντάτης ἄρχιζεν ἀπὸ κεῖ. Ἀπὸ αἰῶνες κήρυσσαν, ἔγραφαν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ, θύμιζαν τίς παλιὲς δόξες, διηγάνταν μὲ φαντασία μυθολογικὲς περιγραφὲς φαντασιώδικες, ἐκπροσωποῦσαν τὸν πόθο ὅλων τῶν Χριστιανῶν, μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ὅλα πῆγαιναν καλά, καὶ ἡ τρομερὴ Λερναία, ποὺ τοὺς ἀπειλοῦσε δαμαζόταν, σὰ νὰ σταμάτησε τὸ μυαλό τοὺς ἀπὸ τ’ ἀπρόοπτο, μίλησαν ὅλοι βιασμένοι ὅσο ἔπρεπε. Κ’ ἔτσι ποιητὲς ἀκρόμῃ ἀναγνωρισμένοι ἀθάνατοι στέκουν ἐκεῖ, κομπιάζουν σὰν πρωτόγονοι τοῖς ὅπως ὁ Καμπέρα. Ὡς μεγαλύτερο ὁμνητὴ τῆς ναυμαχίας τῆς Ναυπάκτου θὰ μπορούσαμε ν’ ἀποκαλέσουμε τὸν Τάσσο μὲ τὴν *Ἱερουσαλήμ* του ποὺ ἔντυσε σύγχρονα κατορθώματα μὲ παλαιὰ μορφή ἐποχῆς περασμένης. Μὰ ἦταν ὁ ἴδιος σκοπὸς πάντα, τῆς Σταυροφορίας ὅσο καὶ τῆς Ναυμαχίας, θρησκευτικο πολιτικός. Κ’ ἔτσι ὁ λαὸς τραγουδῶντας στίχους τῆς *Ἱερουσαλήμ* νόμιζε πὼς ψέλνει τὴ νίκη τῆς Ναυπάκτου. Ὁ Βενετσιάνικος θρίαμβος περίμενε νὰ ἐξυμνηθεῖ στίς ἡμέρες μας ἀπὸ τὸν D’Annunzio στὴ *Nave* καὶ τὸν Ἀλεάρντι στό: «*Città marinare e commercianti*».

Σπούδαζε καὶ ὁ Μαντῶνι νὰ γράψει ἓνα ποίημα, ἀλλὰ φαίνεται πὼς δὲν πραγματοποιήθηκεν ἡ ἰδέα του.

Ἡ Βενετία σ’ ὅλους τοὺς κλάδους ἔχει νὰ ἐπιδείξει μεγάλους ζωγράφους, γλύπτες, ἀρχιτέκτονες, ἐπιστήμονες. Στὴν πολεμικὴ ποίηση ὕστερεῖ ἂν καὶ εἶχε πάντα ψηλὰ τὸν ἐγωῖσμό της ἀφοῦ μεταφραζόταν στὴ Βενετσιάνικη διάλεκτο Ὁράτιος, Δάντης, Πετράρχης, γιὰτὶ ἤθελαν νὰ σχηματίσουν ξεχωριστὴ φιλολογία ἀπὸ τὴν ἰταλική. Ἡ Βενετία δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἓναν ποιητὴ ἀντάξιο τοῦ Goldoni ἢ τοῦ Γκότσι ὥστε νὰ ἐξυμνήσει τὰ ἐθνικά της κατορθώματα. Οἱ Βενετσίανοι πέτυχαν στὰ πεταχτὰ καὶ ἔξυπνα ποιηματάκια, καὶ ξεχωριστὰ τὰ ἐρωτικά. Θάλεγε κανεὶς πὼς ἡ βενετσιάνικη ποίηση ἔχει μιὰ μόνο χορδὴ, τὴν ἐρωτικὴ. Ἀφοῦ καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κερκύρας Βερίερος τραγουδᾷ τὰ ἐρωτικά του σκάνδαλα παντοῦ. Στὴν ποίησίν της κυριαρχεῖ ὁ ἔρωτας μὲ τὴν ὁμορφιά του μὲ τὴ γλύκα του. Μὰ εἶναι ἡ Βενετία φτιαγμένη μὲ τὴ δικὴ της ὁμορφιά ποὺ δὲν μιλεῖ τὸ κάθε τι γιὰ τίποτ’ ἄλλο. Τὸ περιβάλλον

ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΟΛΜΕΝΤΙ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΕΤΕΠΙΤΟΚ

(1) Molmenti: S. Veniero e la Battaglia di Lepanti. 1909. Nasi.

(2) Lucien de la Graviere—La guerre de Chypre et la Bataille de Lepante.

της, τὰ δαντελλωτὰ παλάτια της οἱ ἥτυχες φεγγαρόλουστες νύχτες της πάνου στὸ Gran Canale, οἱ γόνδολες ποὺ γλυστροῦν ἀθόρυβα σκίζοντας μὲ τὸ κουπί τους τὸν ἴσκιό τοῦ φεγγαριοῦ, οἱ Galleggianti μὲ τ' ἄρμονικά τους πολύφωτα καὶ τὰ γλυκὰ τους τραγούδια δίνουν μιὰν ἀπαλότητα στὴν ψυχὴ, μιὰ ξεχασιά γιὰ κάθε ἄγριο ἐνστιχτο σκοτωμοῦ καὶ αἵματος, ὅσο κι' ἂν εἶναι αὐτὸ ἀποτέλεσμα θριάμβου καὶ δόξας.

Μακριὰ ἀπὸ τίς πομπώδικες ἐκφράσεις κατορθωμάτων καὶ ἡρωϊσμῶν τραγούδησαν οἱ ποιητές της, τι τοὺς ἐνέπνεε μόνο τὸ περιβάλλον τὸ σχετικὸ μὲ τὴν πατρίδα τους. Τραγούδησαν τὸν ἔρωτα σ' ὅλες του τίς μορφές. Ἀπὸ τὸ γλυκὸ στεναγμὸ τοῦ ἁμορφοῦ ἐρωτικοῦ πόνου, ὡς τὸ σημεῖο ποὺ φτάνει στὴν περιφρόνηση. Περιγραφές τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Τραγούδισαν τὴ γυναῖκα ποὺ ἔστειλε τὸν ἄντρα μακριὰ στὴ μάχη, δίχως παράπονο μὰ μ' ἐλπίδα γιὰ ἕνα γρήγορο γυρισμὸ ὅπως τὸν ὄνειροπολεῖ.

Ὁ Μεντίν ἀποδίδει τὴ χρεωκοπία πολεμικῶς ἐμπνέοντας στὸ ὀλίγο διάστημα τῆς ἐπιτυχίας. Ἦταν σὰν φωτεινὸ μετέωρο ποῦσθυσε πρὶν καλὰ ν' ἀνάψει. Τὰ κατοπινὰ γεγονότα διάλυσαν τὴν πρώτη ἐντύπωσή κι' ἔτσι οἱ ποιητές πρὶν νὰ νοιώσουν ὅλο τὸ μέγεθος τοῦ θριάμβου ἔπесαν στὴν ἀπογοήτευση.

Ἐμεῖς στὴν ποίησή μας δὲν ἔχουμε νὰ παραθέσουμε καλύτερα παραδείγματα γιὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους τῆς Βενετίας στὴν Ἑλλάδα. Βάζουμε μόνο τοὺς τίτλους τῶν ὧν κατορθώσαμε νὰ μάθουμε: (1)

Σιλβέστρου Ἀλεξανδρείας «Θρῆνος εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κύπρου» (2) Λαονίκου Ζαμέτρα «Ἡ ναυτικὴ νίκη τῶν Βενετῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων». Ἰακώβου Τριβόλη «Ἱστορία τοῦ Ταγιαπιέρα» (στὴ δημοτικὴ ἀρχ. 16ον αἰῶνα σὲ ὀχτασύλλαβους ὁμοιοκατάληχτους Ἀθαν. Σκληροῦ. «Ὁ Κρητικὸς πόλεμος 1635 1664 σὲ λαμβικὸν τριμετρον καὶ σὲ ἀρχαία γλῶσσα» Ἀνθίμου Διακρούση «Ὁ Κρητικὸς πόλεμος, γράμμενο στὴ δημοτικὴ σὲ στίχους δεκαπεντασύλλαβους».

Μαρίνου Τζάνε Μπανιαλῆ «Ὁ Κρητικὸς πόλεμος» σὲ δημοτικὴ σὲ δεκαπεντασύλλαβους. Ἰωάννου Μάνθου «Ἡ συμφορὰ τοῦ Μορέως» (1690 1715) σὲ δεκαπεντασύλλαβους, Π. Κατσαίτης 1715 σὲ δημοτικὴ μ' ἐντεκασύλλαβους ἀνέκδοτο βρίσκεται στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἡ Ἰσπανία ἔχει νὰ ἐπιδείξει στὴν περίπτωσή αὐτὴ τοὺς καλύτερους ποιητές, ποὺ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ξεπέρασαν καὶ τὰ ὅρια τῆς πατρίδας τους, ὅπως ὁ de Herrera, ποὺ τὰ ἔργα του μεταφράστηκαν στὴν ἰταλικὴ καὶ γαλλικὴ, ὁ de Ercilla, ὁ Corte Real κ. λ. κ. λ. Ὅλοι αὐτοὶ μιλοῦν

(1) Σ' αὐτὸ μὲ ἐδοῦθησαν πολὺ ὁ κ. Βουτιερῆς καὶ ὁ κ. Δ. Ζακυνθῆς.

(2) Ἐκστ. Βυζ. Σπουδῶν 1927. Ὁ Σ. Μενάρδος ἐπίσης στὸ Δελτ. Ἱστορ. Ἐθνολ. Ἑταιρείας 1901 ἀναφέρει ἕνα ἑλληνικὸ θρῆνο σχετικὸ μὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Κύπρου. Στὰ Κυπριακὰ χρονικά ἀκόμη—1923 25 δημοσιεύονται περὶ ἄλλων Κυπριακῶν θρῆνων.

λεπτομερῶς, γενικὰ γιὰ ὅλους τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους τῆς Βενετίας. Γιὰ τὴ μάχη τῆς Λευκωσίας, τὸν ἡρωϊσμὸ τοῦ Μπραγαδίνου, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς Ναυπάκτου καὶ ἀσχολοῦνται ξεχωριστὰ μὲ τὸν ἡρώα τους Ἰωάννη τὸν Αὐστριακὸ. Πολλὰ μάλιστα ἀπ' αὐτὰ τελειώνουν μὲ τὸ νὰ εἶναι προσωπικὲς ἐποποιίες.

Ζάκυνθος Δεκέμβρης 1929.

MARIETTA MINOTOU

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ

Σ' ἔρημο τάφο, ποὺ δὲν τοῦ ἀναψαν καντήλι
καὶ λουλουδιοῦ δὲν τοῦ ἔφτασε εὐωδία,
γονάτισα δαγκάνοντας βαθεῖα τ' ἀχειλὴ
κάποια ἀναστρεφ. Αὐγουσιὰτικὴ βραδεῖα.

Προτοῦ τὰ πρῶτα δάκρυα σφουγγίσω ἀκόμα,
ν' ἀργοσαλεύῃ νοιώθω ἢ μέσα γῇ·
τὸ μαῦρο μου εἶναι ἀκέραιο κάρφωσα στὸ χῶμα
καὶ τὸν νεκρὸ καρτέρω, ποὺ θὰ βγῇ!

Τὸ μεσονύχτι ἀργά, τὰ πρῶτα σκόρπια ἀστέρια
πρὸς τὸ ἄπειρο μοῦ ὑψώσανε τὸ νοῦ
καὶ πρὶν ἢ αὐγὴ προβῇ μοῦ γέμισαν τὰ χέρια
κι' ὁ τάφος ὁ ἄδειος. . . μὲ ἄνθια τ' οὐρανοῦ!

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

(Καμιὰ φορὰ συλλογιόμην πὼς ὅλη τούτῃ ἡ τρομαχτικὴ κίνησις τῆς Ζωῆς, ποὺ βράζει ἀπὸ μορφές καὶ γραμμὲς καὶ χρώματα, δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ μιὰν ἀγωνιώδη προσπάθειά της γιὰ νὰ ἐκφραστεῖ. Ἡ θεϊκὴ ψυχὴ ποὺ δρᾷ μέσα στὰ ὄντα καὶ μέσα στὰ πράγματα πολεμᾷ νὰ βγῇ ἔξω γιὰ νὰ μιλήσῃ. Γιαυτὸ οἱ μόνοι ποὺ πρέπει νὰ νῶναι ἀξιοσέβαστοι καὶ τιμημένοι μέσα στὴν ἀνθρωπότητα στοχάζομαι πὼς πρέπει νὰ νῶναι οἱ Τεχνίτες. Αὐτοὶ εἶνε σπίθες ποὺ μᾶς ἐρχοῦνται ὁλότρεπα ἀπ' τὴ φλογερὴ καρδιά τῆς Δημιουργίας. Ἐχουνε στὰ φαρδιά τους τὰ κούτελα τὴν πικρὴ καὶ περήφανη σφραγίδα τῶν ἐξηγητῶν. Αὐτοὶ κρατᾶνε τὸ κλεῖδι τοῦ θεικοῦ μυστικοῦ. Ἀκοῦνε τὸν παλμὸ τῶν ὄντων καὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἔρουνε τὴν ἀπὸνῃρεφτη γλῶσσα τους, τὴ θαυμαστὴν κι' ἀπόρρητη. Κρατᾶνε τὴν ἐκφράση τοῦ Θεοῦ τῆς Δημιουργίας. Τὴν ἐκφράση αὐτὴν: «Ἐκφράση τῆς ζωῆς». Γιαυτὸ εἶνε ἀνάγκη ἢ Τέχνη. Κι' ὁ Θεὸς δημιούργησε γιὰ νὰ ἐκφραστεῖ).

“Ας εἶνε τιμημένος ὁ Τεχνίτης. Αὐτὸς ἔχει τὴν καρδιά του πλημμυρισμένη ἀπ’ τὴ βουή μιᾶς ἀποκαλυπτικῆς θάλασσας, ποὺ ξεχύνεται, ἀφρισμένη κι’ ἀστέρευτη μὲ χίλιες φωνές ἀπὸ μέσα του, σὰ μέσα ἀπ’ τὴν καρδιά τοῦ Ἀπείρου. Αὐτὸς τραγουδαί ἕνα καταπληχτικὸ τραγοῦδι, ποὺ παφλάζει ἀσώπαστο μέσ’ τὸ πέρασμα τῶν ἀμέτρητων καιρῶν καὶ τ’ ἀκούνε συλλογισμένοι καὶ προσεχτικοὶ οἱ Αἰῶνες.

Ποῖος θὰ μᾶς τραγουδήσει τὸ μεγάλο τραγοῦδι; Τὸ τραγοῦδι τῆς Γῆς. Εἴμαστε οἱ λάγνοι ἐραστές τῆς Γῆς οἱ χτυπημένοι βαρεῖα ἀπ’ τὴν ἀρχικὴ ὁμορφιά της. Ποῖος μπόρεσε νὰν τὴ φιλήσῃ σὰν ἀρμενίζει μὲς τὸ γαλάζιον αἰθέρα τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀνθισμένη καὶ μοσκοβολούσα σὰν ἕνα τεράστιο θριαμβευτικὸ τριαντάφυλλο κάτω ἀπ’ τὸ νιογέννητο ἥλιο. Ποῖος πέρασε τρέμοντας ἀπὸ εὐτυχία τίς ρόγες τῶν δαχτύλων του πάνω στοὺς στρογγυλοὺς της λόφους. Ποῖος ἀκούμπησε τὸ μάγουλο πᾶ’ σι’ ἀπαλὸ χνοῦδι τῆς χλοισμένης τῆς ἀγκαλιάς. Δαχτυλῶ ν’ ἀκούσω μέσ’ στίς ὑπογείες μυστικὲς φλέβες τῆς τὸ βουητὸ τοῦ κάθε ποταμιοῦ καὶ τῆς κάθε νεροσυρμῆς, ποὺ κυκλοφέρνει καὶ χουχλακίζει μέσ’ στὰ σπλάγγνα της σὰν ὀρμητικὸ αἷμα. Ποῖος θὰ μοῦ τραγουδήσῃ τὸ τραγοῦδι τῶν ἀρχαίων δένδρων σὰν ἰσάrouνε τίς πράσινες παντιέρες τῆς Ἀνοιγῆς πάνω στὰ ρωμαλέα τους ἀλύγιστα κοντάρια; Ποῖος θὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὸν καημὸ ποὺ σιγολιώνει τὰ σκυφτὰ κυκλάμινα σὰν ἀργοπεθαίνουν μὲς τὸ χινόπωρο, λιγωμένα ἀπ’ τὴ μοσκοβολία τῆς ἀνασαμιᾶς τους; Ὁ Ἑλιώνας εἶνε πράσινος κι’ ἀργυρός. Πορπατᾶς μέσα μὲ σεβασμὸ, σὰ μέσα σ’ ἕνα ἱερό. Τ’ ἀγριοπούλια ζυγιάζουνε τὴ ζωὴ τῆς σαύρας καὶ τοῦ φειδιοῦ, κρεμασμένα ἀκίνητα στὴν κορφή τοῦρανοῦ. Οἱ ἀητοὶ κλειδώνουν τὰ δυνατὰ νύχια τους πάνω στὸ πετρενιο κούτελο τοῦ βουνοῦ καὶ κυττᾶνε κατὰματα τὸν ἥλιο. Οἱ γαλιές τινάζονται ἀπ’ τὴν κορφή τῆς μιανῆς ἀμυγδαλιάς ὡς στὴν ἄλλη, ποὺ θαρρεῖς καὶ τὰ δέντρα παίζουνε μένα μαλλιάρῳ τόπι. Τὰ γρίμια ἐρωτεύονται μὲς στίς σπηλιές καὶ μὲς τὰ παρθένα δάσα, κι’ οἱ ἐρωτικοὶ τους γογγυσμοὶ ἀπλώνονται μὲς τίς βουερὲς χαράδρες σὰν τὴ βροντὴ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐρωτᾶς τους εἶνε μιὰ νίκη καὶ μιὰ δημιουργία. Τὰ θαλασσοπούλια νανουρίζονται πάνω στὴ ράχη τῆς τρικυμισμένης θάλασσας καὶ τὰ μάτια τους εἶνε ρουμπινιά σὰν τοὺς σπόρους τοῦ ροδιοῦ. Οἱ ζευγαρωμένοι γλάροι φωνάζουν πᾶ’ στίς ξέρες σὰ βρέξει ποὺ γυρεύουν βούζι. Θαίρω τὰ γριο μελίσι ποῦστησε τίς κερύθρες του ψηλὰ στὰ μισοῦρανα, μέσα στὴν κούφια καρδιά ἐνοὺς ἀπάτητου κι’ ὀλόρθου βράχου, ἐκεῖδ’ αὖ μιὰ κορφή τοῦ Λεπέτυμνου. Ἀπὸ κάτω εἶνε γκρεμὸς ποὺ γεννᾷ τὸν ἱλιγγο καὶ τὸν ἀντίλαλο. Μιὰ μικρὴ βολάδα νὰ κυλίσῃ ἀπὸ κεῖ πάνω, βουτίζει ὁ κόσμος ὡς ποὺ νὰ φτάσῃ κάτω στὸ ριζοβοῦνι. Ἐκεῖ τρέχουνε κάτι νερὰ κρούσταλλα. Σκᾶνε τὸ καρπούζι ἀπ’ τὴν κρυάδα. Σὰν τὰ πιόνε τὰ ζᾶ φωφᾶνε. Τὸ μέλι περσεύει κιὰν γατίζει μὲς τὴν κουφάλα τοῦ γκρεμοῦ. Ξεχυλάει μὲς στὴ γούβα καὶ στάζει σὲ ξανθὲς σγουρὲς πλεξούδες μὲς τὴν ἄδυσσο. Σταλάζει μαστιχάτο ὡς τὰ καθάδια

τοῦ βουνοῦ. Εἶνε τότες σὰν μιὰν ἄρπα μὲ χρυσὰ τέλια ποὺ τὴν κρούει μὲ τὰ φτερά του δάχτυλα ὁ ἥλιος. Χιλιόχρωμα φτερωτὰ ἔντομα περνᾶνε μὲς τὸν ἀέρα σὰ μικρὲς μαγικὲς σαῖτες ποὺ δουλεύουνε—φούρια φούρια—μὲ κλωστὲς ἀπὸ μεταξωτὸ φῶς. Οἱ φτεροῦγες τους εἶνε πράσινες, χρυσὲς καὶ γαλάζιες καὶ φαγγρίζουνε μὲς στὴν ἀχιτιδοβολή. Μερικὰ πετᾶνε ζευγαρωμένα, δεμένα μὲ τὴν ἀλυσίδα τῆς δημιουργικῆς ἡδονῆς. Κάθε ζευγάρι ἀπὸ δαῦτα εἶνε θαρρεῖς ἕνα καινούριο ἔντομο μὲ τέσσερις φτεροῦγες, ποὺ κωπηλατοῦν ἄδρᾳ μὲς στὴν γαλανὴν ἀτμοσφαῖρα. Κωπηλατοῦν πρὸς τὴν εὐτυχία; Οἱ ἀγριοελεδᾶντες μεθᾶνε τίς ποταμιές, καὶ κάτω ἀπ’ τίς πυρωμένες ἀγροδάφνες, ποὺ μὲ τᾶλικά μπουκέτα τους γαργαλᾶνε τὸ νερὸ ποὺ φεύγει, τὰ γιαλιστερὰ καθούρια παντρεύονται. Οἱ βριές χελῶνες βγάζουνε τὸ φιδίσιο τους τὸ κεφάλι ἀνάμεσα ἀπ’ τίς ἀσπίδες τους γιὰ νὰ μεταλάβουνε τὸ φῶς. Πῆγα μιὰ μέρα ἐκεῖ στὸ «Πράσινο χωριὸ» μέσ’ σὲ μιὰ σκοτεινὴ λαγκαδιὰ πνιγμένη στίς δάφνες. Τὸ νερὸ τρέχει αἰῶνες ἐκεῖ μέσα. Γενιὲς ἀνθρώπων ζῆσανε καὶ πεθάνανε ἐκεῖ δίπλα, καὶ κανένας δὲν πέρασε, δὲν ἔσκυψε νὰ τὸ δεῖ. Οἱ κισσοὶ εἶχανε τρελλαθεῖ ἀπ’ τ’ ἀδάμχστο κύμα τῆς ζωῆς καὶ χύνανε ὀρμητικὰ ἀπ’ ὅλες τίς μεριές τὸ τρυφερὸ νιογέννητο πράσινόν τους. Ἦτανε σὰν συντριδᾶνια χλωρασιᾶς. Ἦτανε σὰ φυτικὰ πυροτεχνήματα ποὺ σκάζανε ἀδιάκοπα. Κ’ ἦτανε σὰν ἀνάδρες χλωροφύλλης, σὰν χλωρὲς νερομάννες. Σκεπάζανε τοὺς στρογγυλωμένους βράχους μὲ κρέσσια καὶ μὲ νταντέλλες. Σκαλῶνανε πᾶ’ στᾶσημένα κατάρτια τῶν γιγάντιων λεύκων. Φτάνανε ὡς τὴν κορφή, κι’ ἀπὸ κεῖ ἀπλώνανε ἀκόμα ἀπειρα πράσινα τρυφερὰ χερᾶκια, πράσινες μυτίτσες, ποὺ μυρίζονταν καὶ φάχνανε τὸν ἀγέρα. Γυρεύαν ἀπλοῖκα κάποιο ἀκόμα πιάσιμο, γιὰτὶ φαντάζονται σὰν τὰ παιδάκια πῶς μποροῦν νὰ σκαλώσουνε ὡς τὸ στερέωμα τοῦρανοῦ! Λογῆς περιπλοκάδια τινάζανε τίς γιρλάντες τους ἀπ’ τὸ ἕνα πλατάνι ὡς τᾶλλο. Ἦτανε ἀψίδες φορτωμένες ἀπὸ τοῦφες χιονάτων λουλουδιῶν. Ἀπὸ κάτω περνοῦσανε τὰ πουλιὰ γιὰ νὰ δρέξουνε τὴν ἄκρια τῆς φτερούγας μὲς τὸ ρέμα. Ἀνεσῆκωσ’ μιὰ σγουρὴ δαφνοῦλα καὶ ξεχύθηκαν μὲς ἀπ’ τὴ μυρισμένη ἀγκαλιά τῆς χιλιάδες, χιλιάδες κιτρινορόδινες πεταλουδίτσες. Κι’ ἀνάμεσα, κι’ ἀπὸ κάτω, στὰ κούφια, ροχθοῦσε τὸ ρέμα! Θάμα. Κάτω ἀπ’ τὸν αἰῶνιό ἱσκιο ποὺ καμμᾷ ἡλιοστάλα δὲν τότε ξεπαρθένεψε ποτέ, καὶ μὲς τὴ φρέσκια δροσιά, ποὺ μύριζε δυνατὰ ἀπ’ τίς τσακισμένες φτέρες, παλ-λαϊκὰ κορμιά δέντρων κείτονταν μὲς τὸ νερό. Χρονῶ κορμιά. Καὶ σπίζανε αἰῶνες τώρα. Ἦτανε δέντρα ἀρχαῖα, ξερριζωμένα, πεθαμένα, ποὺ χρόνο καιρὸ πίνανε νερὸ καὶ φουσκώνανε τὰ δενδρίσια τους τὰ πτώματα. Κάρφωσα τὴ σιδερένια μύτη τοῦ μπαστουνοῦ μου σ’ ἕνα ἀπ’ αὐτά. Ἦτανε κορμιά ἀπὸ ἕνα ἀντρίκιο κορμὶ. Καὶ τὸ μπαστούνι μου πέρασε πέρα, γιὰ πέρα. Χιλιάδες μαμαούδα καὶ σκουλικᾶκια πεταχτήκανε ταραγμένα ἀπὸ παντοῦ. Λαοὶ καὶ ζούζουλα. Μὲς ἀπ’ τίς σαπρακισμένες του σχισμάδες θρα-σμανοῦσαν τὰ γυμνὰ μαντιάρια μ’ ἕναν ἀδιάντροπον ἀγκρισμό. Καὶ τὸ

ΙΑΚΩΝΑΤΕΡΕΣ

ΔΗΜΟΚΡΕΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ

ρέμα ἔτρεχε ρηχό, βουερὸ καὶ χαρούμενο. Αἰῶνες τρέχει ἔτσι δά. Τρώγει δλοένα τὸ χῶμα καὶ βαθαίνει τὸ γιαντάκι του. Ξεγύμνωσε τίς ρίζες τῶν αἰωνίων δέντρων. Κάτι ρίζες τεράστιες, φριχτές. Ἐβγαλε στὸ φῶς, μέσ' ἀπ' τὸ χῶμα ποὺ σεμνά τὰ σκέπαζε, τὰ τρομαχτικὰ τους σχήματα, βασανισμένα σὲ ἀφύσικα καὶ ὀδυνηρὰ κινήματα. Ἦτανε ρίζες σὰ γόνατα γιγάντων στραμπουλιγμένα, σὰ μέλη ποὺ ἐσπρωχναν μὲ ἐπελπισμένη δύναμη, σὰ ζῶα καταχθόνια ποὺ παλαίθανε δεμένα συναμεταξύ τους μὲ τίς μπλεγμένες κουλοῦρες τῶν κραταιῶν τους κορμιῶν. Ἦτανε μιὰ ρίζα ποὺ βαστοσε σφιγμένη μέσα στὴν Τιτανικὴ φούχτα τῆς μιᾶς στρογγυλῆς μαρμαρόπετρα ὡς ἑκατὸ ὀκάδες. Τὴ βαστοσε ἀνάερα, νά, ἔτσι δά ψηλά, καὶ ποτὲς δὲν ἦτανε γιὰ νὰ τῆς ξεφύγει ὡς τὰ συντέλια τοῦ κόσμου. Τὴν ἔδεσε μὲ τὰ τερατώδικά της δάχτυλα σὰ μὲ ἄλυτα πλοκάμια. Τὴν ἐσφιγγε μὲ πάθος ἄγριο. Μὲ λύσσα ἐρωτικοῦ πνιγμοῦ. Ἦτανε ἓνα φοβερὸ κι' ἐξαισιοθέαμα. Ἦτανε ρίζες σὰν ἀνασκελωμένες γιγάντισσες γυναῖκες, ποὺ ἀποξυλώθηκαν ἐκεῖ ἀπὸ μιὰ φριχτὴ κατάρα, μὲς στὸν πιὸ ἀδάμαστο σπασμὸ τοῦ ἐρωτικοῦ του παροξυσμοῦ. Καὶ τὸ νερὸ ἄφριζε ἀνάμεσα στ' ἀνοιχτά τους μέλη δίχως νὰ δροσίξει τὴν κόλαση τοῦ γεννητικοῦ μαρτυρίου των. Ἦτανε κάτι ρίζες στρεβλὲς σὰν ἀγάνταστα ζῶα τοῦ νεροῦ, μὲ ἀδρὴ πέτσα, ποὺ ζάρωνε καὶ φρικιοῦσε. Εἶχανε χοντρὲς κι' ἀνάριες ξυλότριχες. Θαρρεῖς καὶ πέρνανε φόρα γιὰ νὰ χυμῆζουσε βαθεῖα ὡς τὴν καρδιά της Γῆς, νὰ βουτήξουνε ὡς τὰ φοβερά σπλάχνα της, ποὺ κουφοδράζουν τὰ λυωμένα μέταλλα καὶ καίγονται βουβά.

Ἡ Γῆ! Ποιὸς θὰ μᾶς τραγουδήσει τὴ Γῆ; Ποιὸς θὰ ἐκφράσει τὰ χρυσάφεια δίχτυα τοῦ φωτός ποὺ ἀκούραστα μπλέκονται καὶ ξεμπλέκονται κάτω στὸν ἀμμουδερὸ βυθὸ τῆς στρωτῆς ἀκρογιαλιάς. Ἡ ἀμμουδιὰ εἶνε γλαυκὴ, τὸ νερὸ εἶνε σὰν ἀέρας ποὺ σαλεύεται κι' ὁ ἥλιος πορπατᾷ πάνω στὰ μικρὰ κυματάκια. Δὲν εἶνε κὰν ἀκόμα κυματάκια, μόν' εἶνε ἀπειρα νερένια χαμόγελα πὰ στὴν ἐπιφάνεια. Εἶνε ἐκεῖ κάτω πετραδίτσες πολυχρώματες, κόκκινα γλυμμένα κεραμιδάκια, κίτρινα λιτρίδια, μαδιῆς πεταλίδες, χουχλίδια ψιχαλιστά, τριανταφυλλιά καὶ στριφτά κοχίλια, καὶ τσόφλια σιντεφένια ἀπὸ πεθαμένα ὄστρακα.

Κάθονται ἐκεῖ στὸ βάθος τῆς γαλήνιας ἀκρογιαλιάς καὶ χαίρουνται τὴν λιανὰ μὲς ἀπ' τὸ διάφανο νερὸ εἰς αἰῶνας αἰώνων. Εἶνε κάτι μικρὰ φάρια γιομάτα ἐλατήρια, ποὺ μπατσίζουσε ξαφνικὰ τὴν ἀπανωσιὰ τοῦ νεροῦ μὲ τὸ φιογκάκι τῆς οὐρᾶς τους. Κατόπι χύνονται τοῦ βάθους σὰν ἀσημένια θαυμαστικά! Οἱ σταυροὶ ἀπλώνουνε ἐρεθισμένοι τὰ κοκκινωπὰ πλοκάμια τους καὶ φαντάζονται πὼς εἶνε ἀστέρια τοῦ βυθοῦ. Κατόπι ἐρχεται ἡ νύχτα γιομάτη μυστήρια καὶ μυστικὲς φωνές. Ὁ οὐρανὸς ἀνοίγει τ' ἀμέτρητα ἀσημένια ματάκια του κι' οἱ κωλοφωτιῆς ἀνάδουνε μὲς τὸν κάμπο χιλιάδες τὰ πράσινα φαναράκια τους.

Εἴμαστε οἱ ἐραστές τῆς Γῆς. Οἱ λάγνοι ἐραστές τῆς Γῆς. Καὶ γυρεύουμε τὸν Τεχνίτη ποὺ θάκουμπήσει τὸ μάγουλό μας στὸ ζεστό της κόρφο, καὶ

θὰ μᾶς κάνει νὰ φουγκραστοῦμε τὴ βαθεῖα μυστικὴ καρδιά της ποὺ χτυπᾷ καὶ ζεῖ. Ἕνας ὕμνος τινάζεται ἀπ' τὰ ἔγκατά της τὰ κεντρισμένα ἀπ' τὴν παντοδύναμη Γεννητικὴ Μανία. Ἕνας ὕμνος ἀπὸ αὐλοὺς καὶ τύμπανα προστάζει τὸν ἐρωτικὸν ἀγῶνα καὶ τὸ θάνατο ποὺ γεννᾷ τὴ ζωὴ. Γυρεύουμε τὸν τεχνίτη ποὺ θὰ μᾶς ξαμολήσει μέσα σαυτῇ τὴ δίνη τοῦ φωτός καὶ τῆς κίνησης, γιὰ νὰφεθοῦμε σὰν ἓνα λαφρὸ φύκι στὸ ρέμα τοῦ Ὁκεανοῦ, σὰν ἓνα χρυσὸ μόριο σκόνης μέσα σὲ μιὰ φουχτα ἥλιο. Γυρεύουμε τὸν Τεχνίτη ποὺ θὰ βάλει στὰ διψαλέα χεῖλη μας τὴ φουσκωμένη ὄρθια ρώγα τῆς ζωῆς. Ποὺ θὰ μᾶς κάνει ὅλους τρελλοὺς, τρελλοὺς ἐραστές τῆς Γῆς.

(Θὰ πεθαίνουμε ἓνα σιωπηλὸ βράδι, καὶ τὰ λουλούδια θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ σκάζουν σὰν πυροτεχνήματα μέσα στὴ γλῶση. Οἱ καινούριες φυλλωσιές θὰ τραγουδοῦν κάθε καλοκαίρι ψηλά πάνου στίς λεῦκες, κι' ἡ θάλασσα θὰ τραγουδεῖ καὶ τὰ τριαντάφυλλα θὰ βασιλεύουν. Κ' ἐμεῖς θάμαστε πεθαμένοι. Ὅμως τὴνδόνια θὰ τραγουδοῦν. Οἱ γυναῖκες θὰ εἶνε πάντα ὠραιεῖς, ὠραιεῖς καὶ ποθητὲς σὰν ὅλα μαζὺ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ. Τὰ μάτια τους θὰ χαμογελοῦν καὶ τὰ δόντια τους θὰ εἶνε ἄσπρα σὰν τὸ χαλάζι. Τὰ βιολιά θὰ λαλοῦν πάντα, οἱ λαγῶνες θὰ καλοῦν διψαλέοι γιὰ τὴ γλυκιὰ δημιουργία κι' οἱ ρῶγες τῶν κοριτσιῶν θὰ εἶνε σὰν τᾶγουρα βατόμουρα. Τὸ σῦκο τῆς Ζωῆς θὰνε πάντα φουσκωμένο ἀπὸ τὸ μέλι!)

Ἀγαπημένοι, θὰ προφτάξουμε νὰ τραγουδήσουμε τὸ ὑπέρτατο τραγοῦδι, τὸ τραγοῦδι τῆς Γῆς;

(Ἀπ' τὴ Λέσβο)

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

ΖΗΛΕΙΑ

Τὴ χάρη σου λιμπίζομαι, χωριάτη,
τὸ βάδν ὄντας γυρίζεις στὸ καλῦβι
περνώντας ἀπ' τ' ἀγροῦ τὸ μονοπάτι
μὲ τὸ τραγοῦδι ποὺ τὸν κόπο ἀμοίβει.

Κάτου θὰ πέσεις ἀπὸ τὴ δροσάτη
κλιματαριὰ τ' ἀστέρια ποὺ σοῦ κρύβει
νὰ κοιμηθεῖς βαθεῖα. Πιὸ πέρα τὸ ἄτι
κι' ἡ φτώχεια σου ὅλο γύρω ποὺ σὲ θλίβει.

Τὴν Κυριακὴ θὰ πᾶς στὸ ἐρημοκλήσι
γιὰ νὰ ἱκετέψεις τὸ Θεὸ νὰ βρέξει
στὰ στεῖρα τὰ χωράφια σου. — Ὡς κλείσει

καὶ μένα μου ἡ ψυχὴ τὴν καλωσύνη,
ποῦ ὄντας ὁ πλούσιος θέλει νὰ σὲ ἐμπαῖξει,
τὸ πρόσωπό σου ἦσυχά ἱλαρύνει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΙΔΕΡΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Θ Ρ Υ Ψ Α Λ Α

Χαρακτηριστική ένδειξις τῆς σχέσεως τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸν ἀρχαῖον κόσμον δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς: ὅτι ἡ πρὸς τὸ Σούνιον νῆσος τοῦ Πατρόκλου ὀνομάζεται σήμερον Γαῖδουρονῆσι.

Τοῦ ζώου ἡ ἀξία ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἰδίως ἐμφάνισιν, ἐνῷ ἐξ ἄλλου βλέπεις ἄνδρα θαυμασίου καὶ ἀξιοπρεπεστάτου ἐξωτερικοῦ, καὶ ἐνῷ νομίζεις ὅτι πρόκειται τὸ ὀλιγώτερον περὶ Ἀρεοπαγίτου, αὐτὸς πουλεῖ πασατέμπο.

Οὐδέποτε μία ὡραία κεφαλὴ διετιμήθη εὐτελέστερον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μιᾶς ἐκ τῶν Καρυάτιδων τοῦ Ἐρεχθείου ποῦ ἐπωλήθη δραχμὰς 24.

Εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα συναντᾷ κανεῖς δύο παραλλήλους ἀλλ' ἀνομοιοτάτους τύπους: ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων καὶ ἀνθρώπους τῶν ἀναγνωσμάτων. Οἱ πρῶτοι ἐπιθεωροῦν ὅλα τὰ βιβλία καὶ δὲν ἀγοράζουν τίποτε, οἱ δεῦτεροι ἐρωτοῦν τι νέον ἐξεδόθη καὶ τὸ ἀγοράζουν διὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι εἶναι ἐνήμεροι εἰς τὴν φιλογολικὴν διεθνῇ κυρίως, κίνησιν.

Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι τὸ παρελθὸν ὑπῆρξεν ἀπλῶς κάποτε μέλλον, ἀφοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ δημιουργῇ πολλῶν τὸ μέλλον. Ἀπόδειξις ὅτι τὸ προτασσόμενον εἰς τὰ ἐπισκεπτήρια πρ. (δηλ. πρῶην) παρέχει εἰς τὸν τιτλοφόρον τὰ προσόντα διὰ πᾶσαν σημαντικὴν τοποθέτησιν.

Ἄσχι μόνον ἡ εὐφορία τῆς γῆς δημιουργεῖ τὴν σωματικὴν ὀκνηρίαν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ὁ πλοῦτος τῶν ἐντυπώσεων μιᾶς χώρας τὴν πνευματικὴν ἀδράνειαν καὶ ἀτονίαν.

Ὅλα τὰ πράγματα γεράζουν καὶ ὅλα προκαλοῦν τὴν σχετικὴν φιλοσοφικὴν μελαγχολίαν, ἀλλὰ τὸ θλιβερότερον γῆρας ἐμφανίζει τὸ βιβλίον ποῦ ξεθώργιασε μέσα στὴ σκόνῃ καὶ στὴ λησμονιά, μὲ τὰ φύλλα ἄκοπα.

Μόνον ὁ ἄνθρωπος τῶν σπιτικῶν παραδόσεων ποῦ ἐνομφεύθη κόρη τῶν ταξειδιῶν, καὶ τὰ παιδιὰ του, ὅταν ἐμεγάλωσαν τοῦ ἐφευγαν ἓνα ἓνα, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν πόνον τῆς κότας ποῦ ἐξεκλώσθησε περὶ δικαγούλα.

Ἄν μ' ἐρωτήσουν κάποτε: «ποία εἶναι ἡ μάλλον ἀπρόβλεπτος ἐρώτησις τὴν ὁποίαν ἀκούσατε στὴν ζωὴ σας;» θὰ ἐνθυμηθῶ ἐκεῖνην ποῦ μοῦ ἀπηύθυνε κάποτε μία Κυρία εἰς τὸν δρόμον:

—Μπά! δὲν ἐπεθάνατε σεῖς;!

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΙΣΑΙ ΜΙΑ ΠΛΑΝΗ ΕΛΠΙΔΑ

Μὴ δείχνεσαι σὸν ὄνειρο, εἶσαι μιὰ πλάνη Ἑλπίδα, δὲ μᾶπατᾶς, ἀκίνητη στὸ κάλεσμά σου στέκω, τί κι' ἂν χορεύς ξωτικά σὸν μιὰν ἀρχαία Βακχίδα μπροστὰ μου, ἐνῷ τῆς λησμονιάς τὸ πέπλο πιά ἐγὼ πλέκω;

Ἀδίκως, ὅλα πέθαναν κι' ἀπαύδησα ἀπ' τὸ κλᾶμμα, κι' ὅλα κοιμοῦνται στὸ πυκνὸ σκοτάδι κι' ἡσυχάζουν, ξέρω καλά, εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνῃ πιά ἓνα θᾶμμα, ναί, κι' οἱ αὐγὲς ποῦ ὑπόσχεσαι, ἄλλοι πιά δὲ χαράζουν....

Δὲ θέλω πλᾶνο φάντασμα νᾶνοῖξω πιά τὰ μάτια καὶ βλέποντάς σε δύναμη νᾶντλήσω γι' ἄλλην πάλη, ἀδύνατο νᾶγωνιστῶ γι' ἀπόρητα παλάτια κι' ἀπὸ νεκρὴ ποῦ κείτομαι νᾶνορθωθῶ καὶ πάλι.

Δὲ θέλω πιά οὔτε στῶννειρο νὰ σὲ θωρῶ πλανεύτρα, ποῦ ἐκούφανες κι' ἐρήμαξες τὰ νεανικά μου στήθη, γνωρίζω τὴ γοητεία σου κι' ἀπ' ἄλλοτε, εἶναι ψεύτρα, κι' ἔσυρε μύρια πίσω της ὡς μένα ἄρρωστα πλήθη.

Κουράστηκα, μὲ πλάνεσε χίλιες φορὲς τὸ φῶς σου καὶ σκέλεθρο ἀνηφόρισα σὲ μιὰ κορφή νάνεβω, καὶ σ'εἶδα πλάνη νὰ γελάς, ὅταν σὸν ῥέπιο ἐμπρός σου, μεῖδες νὰ πέφτω νὰ κυλῶ κι' οἶχτο νὰ σοῦ γυρεύω!

Εἶσαι μιὰ πόρνη ποῦ ἀσεμνεῖ μπρὸς σῆναν ποῦ πεθαίνει καὶ μέσ' τὸ ψυχορράγημα τὴ σάρκα του ἐρεθίζει, κι' ἐνῷ τοῦ τάξει μιὰ ἡδονή, τὸ τέλος του μακραίνει καὶ τὴ στερνὴ ἀγωνία του σὲ ράκη τὴν ξεσχίζει.

Φύγε ἀπὸ μπρὸς μου ἀσύγκριτη στὴν πλάνη γοητεία, στὸν τάφο αὐτὸ ποῦ ἡσύχασα μὴ θὲς νὰ μὲ ταράξῃς, νὰ θὲς νὰ παίξῃς μὲ νεκρὸ, εἶναι ἐγκλημα, ἁμαρτία, κι' εἶν' ἄνανδρο στὴν ἡττα του τὴ νίκη σου νὰ κράξῃς!

Μακάβριος στὸν τάφο μου εἶν' ὁ χορὸς σου Ἑλπίδα, φοῖτη νὰ θὲς γιὰ χίλιοστή φορὰ πιά νὰ ξυπνήσω, ὦ, καὶ χορεύεις ξωτικά σὸν μιὰν ἀρχαία Βακχίδα, ἀνώφελο ἂν ὑπόσχεσαι, πιά δὲ θὰ σάκλυνθῶ!

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

XI 1929

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΞΕΡΩ....

Ξέρω κάποιο δρομάκι ηλιολουσμένο
μέσ στοῦ χειμῶνα τ' ἀπομεσημεριανὰ
καὶ τὸ διαβάτη τὸ συλλογισμένο
πὺν ἀργοπερπάτητα τέτια ὥρα τὸ περνᾷ.

Τὶς δεποινίδες, ξέρω ἀκόμα, τὶς κομπῆς
πὺν τὸ διαβαίνουν τυλιγμένες μέσ στὶς κάπες.
Καὶ τὸ θυμᾶμαι, τὸ θυμᾶμαι ὡς νᾶταν ψές,
πὺν στὸ δρομάκι ἀνθίσαν κατὶ ἀγάπες...

Τὸ ξέρω τὸ δρομάκι μυρωμένο
στῆς ἀνοιξης τὰ πορφυρένια δειλινὰ
καὶ τὸ διαβάτη τὸν πικροθλιμμένο
κατάμονος πὺν τώρα πιά ἀπὸ κεῖ περνᾷ...

(Ξέρω κατὶ λογάκια πὺν σβυστήκαν
πρὶν νὰ προφτάσουν, στὸ δρομάκι, νὰ εἰπωθοῦν. ...
Ξέρω τὰ ρόδα πιά πὺν μαραθῆκαν
ὡς καὶ τὰ ρόδα τὰ μαβιά πὺν ἀκόμα ἀνθοῦν...)

ΜΙΜΗΣ ΠΟΜΟΝΗΣ

ΜΙΑ ΚΟΥΒΕΝΤΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Ἐνας φίλος μιά ἡμέρα μοῦ εἶπε : σεῖς πὺν δουλεύετε γιὰ τὸ Μέλλον εἶναι κατὶ πὺν τὸ ἀφήνετε παρᾶμερα. Μᾶς καθορίζετε μέσα σὲ φωτεινὸ περιγράμμα ἀπὸ λογικὴ σαφήνεια τὶς δημοκρατικὲς διεκδικήσεις σας. Μᾶς δίνετε τὸ ρυθμὸ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Μᾶς μιλάτε γιὰ τὴν προστασία πὺν θὰ δώσετε στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας γιὰ νὰ χρησιμοποιοῦνται σωστά ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τὰ συμπεράσματά της καὶ νὰ καλλιτερεύουν τὴ ζωὴ του. Τὶς καθαρὲς ὅμως πνευματικὲς ἐκδηλώσεις του, γενικὰ τὴν Τέχνη, τὴν λησμονάτε. Μήπως προβλέπετε πῶς δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τὴν ξυπνήσετε ἀπὸ τὸ λήθαργο πὺν εὐρίσκεται σήμερα, καὶ τὴν κατὰπτωσή της. καὶ γι' αὐτὸ τὴν προσπερνάτε;

Δὲν θὰ δώσω ἀναλυτικὰ τὴν κουβέντα πάνω στὸ θέμα αὐτὸ μὲ τὸ φίλο μου. Θὰ ἦταν πολὺ μακρυνὸ καὶ ἴσως κουραστικὸ. Θὰ δώσω μόνο μιὰ γενικὴ σκιαγράφησής της. Μοῦ εἶπε ὁ φίλος μου καὶ ἄλλα πολλὰ. Καὶ εἶδα νὰ κρυφοκαίει μέσα του ἡ φλόγα μιάς ἀνησυχίας. Μοῦ ἄπλωσε μπρὸς μου τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ στὰ τελευταῖα ἑκατὸ πενήντα χρόνα της. Ἐπαναστάσεις, πόλεμοι, κρίσεις ἀδιάκοπες, ἀνέβασμα καινούργιων ἀρχῶν. Στὴν οἰκονομία ἡ μηχανικὴ. Στὴν πολιτικὴ, ἡ δημοκρατία. Μιὰ γραμμὴ πὺν ἀνεβαίνει ἀδιάκοπα, φέρνοντας καινούργιες καταχρήσεις γιὰ τὸν ἄνθρωπο, περισσότερὴ εὐτυχία στοὺς καταφρονεμένους τῆς ζωῆς, ἀνακούφιση στοὺς σκλάβους στὴν ἀπόλαυση τῶν λίγων. Στὴν τέχνη ὅμως ἔχουμε τὴν ἴδια γραμμὴ πὺν νὰ ἀνεβαίνει ἀδιάκοπα; ἡ μήπως παρουσιάζεται ἀντίθετη κίνησις; Ἡ κατὰπτωσις. Ἡ υποχώρησις ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο πρὸς σχετικόν. Ἀπὸ τὴν λιτὴ γραμμὴ τῆς κλασσικῆς τέχνης, στὰ ἀνόητα καὶ τρελλὰ δημιουργήματα μιᾶς τέχνης χωρὶς ὅρια, χωρὶς μέθοδο, χωρὶς ρυθμὸ καὶ ἀντίληψη τοῦ ὡραίου. Μήπως λοιπὸν ἀνεβάζοντας τὴ δημοκρατία, αὐθαῖοντας τὴν εὐημερία τῶν πολλῶν, δημιουργοῦμε στὴν τέχνη μιὰ κρυφὴ πληγὴ, πὺν τῆς ἀφαιρεῖ σιγά-σιγά τὴ ζωὴ γιὰ νὰ τὴν φέρει τελικὰ στὸν θάνατο;

Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀνησυχία τοῦ φίλου μου. Εἰλικρινῶς, ἀνεπιτήδευτη, χωρὶς ὑστεροβουλία. Τὴν ἀκουσα μὲ σεβασμό. Θὰ πρόσθετα μάλιστα μὲ κάποια ἀμηχανία. Πῶς θὰ μπορούσα νὰ ἀρνηθῶ τὴν ἐκδηλῆ κατὰπτωσις πὺν παρουσιάζει τὸ ἐπίπεδο τῆς Τέχνης στὴν ἐποχὴ μας; Καὶ εἶπα στὸ φίλο μου.

—Μᾶς ἔδωσες ἓνα ὡραῖο σχῆμα. Οἰκονομία. Πολιτικὴ. Τέχνη. Οἱ τρεῖς κύριες μορφές πὺν πέρνει ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν τίς φαντάζεσαι μάλιστα ἀνεξάρτητες. Ἀλλῶς δὲν θὰ μοῦ ἔλεγες : Δημοκρατία, μηχανισμός, κατὰπτωσις τῆς τέχνης. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Κατὶ τὴ συνδέει. Ἄν θῆς μάλιστα καλλιτέρα ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ τρία καθορίζει τὰ ἄλλα. Ἡ οἰκονομία. Ἄρα στὴν ἐποχὴ μας ὁ μηχανισμός. Εἶναι ὅμως τὸ σχῆμα πὺν μοῦ ἔδωσες σωστό; Νομίζω ὄχι. Γιατὶ σχῆμα λογικὸ πέρνει τὶς ἐξωτερικὲς μορφές, καὶ ἀγνοεῖ τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις τῶν πραγμάτων. Μηχανισμός στὴν οἰκονομικὴ παραγωγή, Δημοκρατία στὴν πολιτικὴ λειτουργία, εἶναι δυὸ θέσεις πὺν ἔφτασε ἡ ἀλληλοδιάδοχη ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρώπου καὶ πὺν κυριάρχησαν ἀπέναντι στὶς λοιπὲς μορφές πὺν πῆρε ὡς τώρα ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ὁργάνωσις του μέσα στὴν κοινωνία. Κατὰπτωσις τῆς τέχνης ὅμως δὲν εἶναι τὸ ἴδιο. Εἶναι τὸ συμπέρασμα πὺν βγάζεις σὺ ἀπὸ τὴ σημερινὴ θέση τῆς τέχνης. Ποιὰ ὅμως εἶναι αὕτη; Ἀντὶ νὰ τὴν γυρῶσεις καὶ νὰ τὴν ξεχωρίσεις ἀντὶ νὰ βρεῖς τὴν ἐπικρατέστερη μορφή της, ὅπως ἔκανες γιὰ τὴν Πολιτικὴ καὶ τὴν οἰκονομία, καὶ νὰ καθορίσεις τὴν κοινωνικὴ αἰτιολογία τῆς ἐβλαβερῆς τρίτο σκέλος στὸ σχῆμα σου ἓνα αὐθαίρετο, ἀφοῦ εἶναι ὑποκειμενικὸ, συμπέρασμα σου καὶ τὸ συμπλήρωσες. Ἐδῶσες ἔτσι τὴ λογικὴ, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ἐμπειρικὴ, διεξοδο στὴν ἀνησυχία σου. Ἄν δὲν ἔκανες ὅμως αὐτὸ θὰ ἐβλεπες πῶς ἡ τέχνη δὲν πρόλαβε ἀκόμα νὰ δεχθῇ τὴν ἐπίδραση, πὺν ἀσφαλῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει ἀπάνω της, τὸ ἀνέβασμα τῶσων καινούργιων δυνάμεων στὴ ζωὴ. Ἡ Τέχνη, ἔκφρασις τῆς διανοητικῆς λειτουργίας, εἶναι ἀκόμα σήμερα τὸ προνόμιο τῶν λίγων, δὲν ἀνήκει στὴ Δημοκρατία. Οἱ λαϊκὲς δυνάμεις πρὶν νὰ φτάσουν στὴν τέχνη, ἔχουν ἀκόμα πολλὰ νὰ καταχτήσουν, καὶ ἔξω ἀπὸ μερικὰ σποραδικὰ φαινόμενα, δὲν ἔχουμε ἀκόμα δείγματα γιὰ τὶς καλλιτεχνικὲς οἰκειότητες τους καὶ τὴν ἐπίδραση πὺν θὰ ἔχουν στὸν κύκλο αὐτὸ τῆς ἀνθρώπινης λειτουργίας. Ἡ τέχνη λοιπὸν πὺν βλέπεις σήμερα ἀσφαλῶς δὲν εἶναι αὕτη πὺν θὰ ἀποδώσει ἡ δημοκρατικὴ προώθησις πὺν ἔφερε ὁ μηχανισμός, ἀνήκει στὸ παρελθόν. Στους λίγους, πὺν ἂν χάνουν ὁλοένα τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἐπίδρασή τους, βαστοῦν ἀκόμα ζηλότυπα στὰ χέρια τους, τὴν πνευματικὴν ζωὴ. Ἡ τέχνη τους λοιπὸν, καὶ ὄχι ἡ τέχνη τῆς Δημοκρατίας, πέφτει. Ὅ,τι τὴν κάνει παθητικὴ καὶ ἀδύνατη εἶναι αὐτὸ πὺν τῆς δίνει ἡ γενεὰ πὺν σβύνει, καὶ ὄχι ἡ γενεὰ πὺν ἔρχεται. Αὕτη δὲν ἔδωσε ἀκόμα τοὺς πνευματικὸς καρπούς της. Ὡς πὺν νὰ τοὺς δώσει τὸ τρίτο σκέλος στὸ σχῆμα σου πρέπει νὰ μείνει ἀσυμπλήρωτο. Θὰ τὸ συμπληρώσει τὴν κατάλληλη στιγμή ἡ πηγαία δημιουργικὴ πὺν ἀνάγκαια περιέχεται στὶς τεράστιες δυνάμεις πὺν φανερώνουν στὴν ζωὴ ὁ μηχανισμός καὶ ἡ δημοκρατία.

Αὐτὲς ἦταν οἱ γενικὲς γραμμὲς τῆς κουβέντας πὺν ξαναθυμήθηκα.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Bibliographie Ionienne

Πρὸς θῆκαι.

19.—Πίναξ τῆς Συγκλήτου τῆς Νήσου Ζακύνθου διὰ τὸ ἔτος 1841, περιέχων κατὰ τὸ 20ὸν Ἄρθρον, Τιμῆμα, 2ον, Κεφάλαιον 3ον τοῦ Πολιτεύματος τοῦ Κράτους τοῦτου τοῦ ἔτους 1817, τὸν μεταρρυθμισθέντα Κατάλογον τῶν Εὐγενῶν Κυρίων ἱερολογεῖν τῆς ἐπὶ τῆς Νήσου. Κέρκυρα, 13 Ὀκτωβρίου 1841 Ε. Ν.

Εἰς 8ον. 22×32 ἐκ. μ. σελ. 4. περιλαμβάνει κατ' ἀλφάβητον ἐν 8λφ 393 ὀνόματα Εὐγενῶν Κυρίων, εἰς τὸ τέλος—Ἐπιδοκιμασθεῖς, Κατ' Ἐπιταγὴν τῆς Βουλῆς, Α. Δ.

Δούσημνης, Προσωρ. Ἐξαπορ. τῆς ΒΟΥΛΗΣ, εἰς τὸ Γενικὸν Διαμέρισμα.—Γ. ΛΟΓΟ-
ΘΕΤΗΣ, Ὑπαρχος (sic) Ε. ΜΕΤΑΞΑΣ, Εἰσαγγελεὺς καὶ Πάρεδρος. Δ. ΜΕΡΚΑΤΗΣ
Ἐξαπορρήτων τοῦ Ὑπαρχείου (sic) καὶ Πάρεδρος.

20.—«Ἡ βακτηρία κατὰ τῶν ψευδολιθαρίων, ἥτοι Ἀνασκευὴ τῆς ὑπὸ Ροβέρτου
Πελεκασὴ ἐσχάτως δοθείσης ἀπαντήσεως, ὑπὸ Δρος Χαράλαμπος Καρούσου, Ἰε-
ροσπουδαστοῦ. Ἐν Ζακύνθῳ ἐκ τῆς τυπογραφίας ὁ Ζάκυνθος Κωνσταντίνου Ἰε-
ροσολύμου 1851».

Εἰς 4ον, σελ. δ'. +70+1 λευκόν.

Ἐν σελίδι α'. ἀφιέρωσις—Τῷ Πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ζακύνθου καὶ Ἐξάρχῳ
τῆς Ὁρθοδόξου Ἰονικῆς Ἐκκλησίας Νικολάῳ Κοκκίνῳ, σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως τεκ-
μήριον, ὁ συγγραφεὺς ἀνατίθεται.—σελ. β'. δευτέρα ἀφιέρωσις, σελ. γ'. τῶν κυρίων
παροραμάτων διορθώσεις, σελ. 70 τέλος, σελ. 71 εἰσποίσεις, ἐν τῇ α'. φύλλῳ μικρο-
γραφία.

21.—«Διαλογικὰ Γυμνάσματα, ἥτοι, συλλογὴ λέξεων, φράσεων, ιδιωτισμῶν, ποι-
κίλων διαλόγων, παντοίων ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων ἐγγράφων, νομισματικῶν πινά-
κων κτλ. Ἰταλιστὶ, Ἑλληνιστὶ, Γαλλιστὶ καὶ Ἀγγλιστὶ, πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδα-
στῶν καὶ τῶν περιηγητῶν, Ζακύνθῳ (sic) Σέργιος Χ. Ραφτιάνης ἐκδότης ΛΩΞ'
(1860) Ἐπιφυλαττομένου παντὸς δικαιώματος.

Εἰς 8ον, ἐκ σελ. 484. Ἐν σελ. 2—Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς Σεργίου Χ.
Ραφτιάνη, βραδευθέντος εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις Ὀλύμπια 1859.

22.—«Πρακτικὰ κατὰ τὴν ὕψωσιν τῆς Ἐθνικῆς Σημαίας ἐπὶ τοῦ Φρουρίου. Ἐν
Ζακύνθῳ τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1864. Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον ἡ «Αὐγή».

Εἰς 4ον, ἐν σχήματι ἡμιφύλλου καὶ ἐντὸς τυπογραφικοῦ πλαισίου. Ἀρχεται:—Ἐν
Ζακύνθῳ, τῇ 21 Μαΐου ἔτ. Ἐλ. τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον κτλ. τὸ ὅλον καίμενον
εἶνε τετυπωμένον δι' ἐρυθρᾶς μελάνης, εἰς δύο στήλας. Μετὰ τὸ τέλος ἔπονται κατὰ
τὴν αὐτὴν τοῦ πρωτοτύπου τάξιν αἱ ἐξῆς ἰδιόχειροι ὑπογραφαί:

Σπυρίδων Καρβελλὰς ἑπαρχος.

Δ. Ι. Πατέλλης, Ι. Ἀρβανιτάκης, Γεώργιος Μερκάτης,

Κούρτσολας, Ἰωάννης Τ. Σιγούρος, Ι. Δισαγαῖ (sic)

Ὁ Γραμματεὺς Ἰωάννης Πλαίσας.

Δημοσ. Βιβλιοθ. Ζακύνθου, «Φιλελεύθερος» Ἐφημ. Ζακύνθου, 1914 ἀριθ. 128.

23.—«Νέον ἀναγνωσματάριον, μεθοδικώτερον καὶ διδακτικώτερον ὑπὸ Ἀ. Σα-
κελλαρίου Σχολάρχου Ἰωαννίνων. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς τοῦ
ἐκδότου Σεργίου Χ. Ραφτιάνη 1565».

Εἰς 4ον μικρ. ἐκ σελ. 119+1 λευκῆν, σελ. α'.—Πρὸς τοὺς Διδασκάλους, Ἐρρωσθε
Ἀναστ. Σακελ.

24.—«Δόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως Ζακύνθου τῇ 25 Μαρ-
τίου 1897 ἐντολῇ τοῦ κ. Νομάρχου ὑπὸ Ὁθωνος Ρέντζου. Ἐν Ζακύνθῳ (sic) Τύ-
ποις Ε. Καψοκεφάλου 1897».

Εἰς 4ον, 16×24 ἐκ. μ. καὶ σελ. 16, περατοῦται διὰ τριῶν στροφῶν τοῦ Σολωμοῦ.

«Τὸ σημεῖο πὺδ προσκυνᾷτε
εἶνε τοῦτο καὶ γι' αὐτὸ
ματωμένους μᾶς κυτᾷτε
στὸν ἀγῶνα τὸν σκληρόν».

(Στροφ. Α'.)

Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Α. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΑΔΑΩΝ

Ἀγγέλου Θ. Σημηριώτη.—*Ἀστραία* δράμα σὲ πράξεις τρεῖς καὶ εἰκόνες πέντε.
Ἀθήνα 1929.

Τὴν ἐποχὴ πού στήν Ἀθήνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς θιάσους πὺδ μποροῦν νὰ ἐνδιαφέ-
ρουν τὸν ἀναγνώστη, ὁ ἕνας ἐξακολουθεῖ νὰ μεταφράζῃ τῆς φυλλαδίτσας τῆς
γαλλικῆς εἰκονογραφημένης, ὁ ἄλλος μὲ τὸ νὰ παίξῃ νεοτεριστικὰ ἔργα, φαίνεται
σάν ὑποκατάστημα τῶν Παριζιάνικων θεάτρων πρωτοπορείας, καὶ εἶναι σάν νὰ
μὴν εἶναι, ἀφοῦ τῷ βαλε φαίνεται τάμα νὰ μὴν παίξῃ ἑλληνικὰ ἔργα ὡς τὴν
τοῦλάχιστον, καὶ ὁ τρίτος, ὁ πειὸ ἐνδιαφέρων ἀπ' ὅλους, ὁ θιάσος τῶν «Νέων»,
ἔδειξε μόνος ἐλπίδες μέσα σὲ ἀρκετὴ νεανικὴ ἀπειρία, ἀλλὰ καὶ μόνος ἐξυπηρε-
τησε τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, καὶ γι' αὐτὸ μόνος ἐνδιαφέρει—τὸ ξαναλέμε—αὐτὴ τὴν
ἐποχὴ ἕνα θεατρικὸ ἔργο σάν τὴν *Ἀστραία* ἔρχεται σὰ μιὰ διαπίστωση τῆς μὲ
κάθε τρόπο ὑποστήριξης τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου. Τὸ αἰσιό μὲς τὸ θέατρο! ἐδῶ
κι' οὐδὲν χρόνια τὸ λυσοσκοπάνισε τὸ ἰταλικὸ μελόδραμα, καὶ δὲν ξεψύχησε.
Πρὶν πενήντα χρόνια—πάντα μὲ κυβερνητικὴ ὑποστήριξη—ἡ γαλλικὴ ὀπερέττα τὸ
καταστάσεις ἀλλὰ πάλι στάθηκε στὰ πόδια του καὶ ἀνθίσε στὸ χαριτωμένο κω-
μειδύλλιο. Σήμερα τοῦ στήναι ἀμείλιχτο πόλεμο ἡ συστηματικὴ κακὴ μετάφραση
ποῦ κατάντησε ἐθνικὴ παιὰ βιομηχανία! Τὶ καμάρι μὲς δὴ μὲς ἡ δημιουργη-
κότητα νὰ μὴν ξεπερνᾷ τὴ δουλοπρέπεια τῆς μετάφρασης! Κακομεταφράζουμε τὰ
ἔργα, κακοαντιγράφουμε τίς σκηνοθεσίες—ἔξω καὶ κι' ἐγὼ ἀπὸ τὸ Παρίσι!—
καὶ θεωροῦμαστε πολιτισμένοι. Ὅσο γιὰ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, τύφλα νάχῃ ὁ Μα-
νωλίδης! Δὲ βαριέσαι! Ἑλληνικὸ θέατρο δὲν ὑπάρχει.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Σημηριώτη ἔρχεται σὰ μιὰ διάγνωση. Ἐκείνο πὺδ μὲ κάμει
νάπορῶ εἶναι πὺς ἴσα μὲ σήμερα δὲν παίχτηκε ἕνα τέτοιο ἔργο. Βέβαιον πὺς ἂν ὁ κ.
Σημηριώτης ὑπόγραφε Simiriot καὶ τύπωνε τὸ ἔργο του σὲ ξένῃ γλῶσσᾳ, οἱ
θιασάρχες μὲς θὰ τὸ πολιορκούσαν.

Θεατρικὸ ἀριστούργημα δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ πὺς εἶναι ἡ *Ἀστραία*. Στὴ
σύγχρονη ὁμῶς ἑλληνικὴ παραγωγὴ καὶ στὴν παιζομένη στὴν Ἑλλάδα Εὐρωπα-
ικῇ, κατέχει ἀναμφισβήτητα ἐξέχουσα θέση. Ὅτι μὲ κανεὶ νάχῃ ἐπιφυλάξεις εἶνε
ἡ ἐπαμφοτερίζουσα τάση τοῦ ἔργου. Πρωτότυπον στὴν σύλληψιν ἔχει ἀπόρροια,
καὶ τὸ συντηρητικὸ στὴν ἐκτέλεση. Φαίνεται πὺς ὁ κ. Σημηριώτης δὲν τόλ-
μησε καθαρὰ νὰ τραβήξῃ τὸ δρόμο του στοὺς ὀρίζοντες πὺδ τοῦ ἀνοίγε ἡ πρω-
τοτυπία τοῦ ἔργου του. Ἡ θεωρία τοῦ Αἰώνιου Γυρισμοῦ, ἡ διπλοποίηση τῆς
προσωπικότητος, τὸ ὑποσυνεῖδτο παρ' ὅλη τὴν ποιητικὴ ἐκφραστικὴ δύναμη πὺδ
χαρακτηρίζει τὸν ποιητὴ τῶν «Μαύρων Κρίνων» μένουν ἀνεκμετάλλευτα σκη-
νὰ—μὲ μὲ καταλαβαίνει ὁποῖος σκαμπάζει ἀπὸ θέατρο—καὶ εἶναι κρῖμα. Μο-
λαταῦτα, καὶ ἐδῶ εἶναι ἡ ἀξία τοῦ ποιητῆ, τὸ δράμα του εἶναι ἀπὸ τὰ ἀριώ-
τερα σύγχρονα ἑλληνικὰ σκηνικὰ δημιουργήματα. Γιὰ τὴν ἀκριβολογίαν πρέπει
νὰ εἰπωθῇ πὺς ἡ *Ἀστραία* στὴ σημερινὴ τῆς μορφῇ εἶναι τὸ δούλεμα, ἡ δια-
σκευὴ, ἡ τελειοποίησις, καὶ τέλος πάντων, ἐνὸς παλαιότερου ἔργου, καὶ ἴσως
αὐτὸ νὰ ἐπηρεάζῃ στὴ σημερινὴ τελειωτικὴ μορφῇ τοῦ δράματος. Δευτερεῖον
ζήτημα.

Ἡ Βάγγω—ἐδῶ καὶ διακόσια-τριακόσια, κι' ἐγὼ δὲν ξέρω πόσα χρόνια, Ἀ-
στραία—ζῇ στὸ ἴδιο νησί, στὸ ἴδιο πυργόκαστρο τοῦ προαιωνίου ἑαυτοῦ τῆς.

Ἐνας ναυαγὸς ρίχνεται ἀπὸ τὴ Μοῖρα στὸ νησί τῆς καὶ ἡ Βάγγω ξαναζῇ τὴ
ζωὴ τῆς Ἀστραίας, ζῶν ἀγάπης καὶ συζυγικῆς ἀπιστίας. Ὁ ἄνεμος σέρνει τὸ
Ναυαγὸ, πὺδ—Ἐρωτας; Θάνατος;—πέρνει καὶ τὴν ὕστατη πνοὴ τῆς Βάγγως—
Ἀστραίας.

Τέτοια μὲ δυὸ λόγια ἡ ὑπόθεσις. Πρώτης γραμμῆς μὲ ἀπειρες καλλιτεχνικῆς
δυναμικότητες. Καὶ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ εἴμαστε τόσο ἀπαιτητικοὶ ἀπὸ τὸν κ. Σημη-
ριώτη νὰ εἰσαγάγῃ στὴν ἐκτέλεση τὸ νεοτεριστικὸ στοιχεῖο πὺδ
ζωντανεῖ ὅλο τὸ σημερινὸ θέατρο. Ἐνῶ συνήθως προσπαθοῦν οἱ δραματικοὶ
συγγραφεῖς νὰ φέρῃσιν ἐνὸς σὲ πτώματα, ἐδῶ γίνεται τὸ ἀντίθετον. Κάπου κά-
που καὶ μιὰ ἐπὶ ἐπὶ δημιουργία σάν τὴν Ἀστραία φαίνονταν τὰ σάβανα. Εὐ-
τυχῶς ἡ ποίηση, σὲ πολλὰ μέρη ἡ τεχνικὴ τοῦ διαλόγου, σπανιότερα τὸ ζύ-

γιασμα των σκηνών, αλλά πρὸ πάντων τὸ μυστήριο μὲ τὸ ὁποῖο τόσο δεξιότεχνα κατ'ὀρθωσεν ὁ ποιητὴς νὰ ντύσῃ τὸ τεχνουργημά του, ἐξαγοράζουν μὲ τὸ παραπάνω τίς ἐλλείψεις τοῦ ἔργου. Μάλλα λόγια θὰ μπορούσε, μὲ τέτοια ἀρχικά διδόμενα νὰ γραφῇ καὶ καλλίτερα καὶ σκηνωτέρα. Κάποιον μερικὲς θύμησης τοῦ *Στοιχειωμένου Καραβιοῦ* τοῦ Βάγκνερ, ἀλλοῦ τοῦ *Πελλέα καὶ Μελισσάνδης* τοῦ Μάτερλινκ, δὲν ἔχουν καὶ καμμιὰ σημασία.

Οἱ ποιητές, σὰν τὰ μεγάλα πνεύματα, συναντῶνται. Πρῶτα περίεργο ἢ πρώτη σκηνὴ τῆς ἀρχῆς εἶναι τόσο ἀδέξια γραμμένη, ἀπὸ θεατρικὴ τεχνικὴ, ποὺ διατάζει ὁ ἀναγνώστης νὰ τραβήξῃ παρακάτω. Ἡ Σεβαστὴ (μόνο τῆς Βάγγως) στὴν ἀκόλουθὴ σκηνὴ ἀδικοῖ τὴ δράση μὲ τὴν κούφια φλυαρία της. Τὸ ἔργο ὅμως δένεται πολὺ ἐντενα κατόπιν καὶ ἡ σκηνὴ τῆς Μοίρας εἶναι ἀριστουργηματικὴ, δίχως καμμιὰ ἐπιφύλαξη, ἓνα θεατρικὸ διαμάντι. Ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα! Ἡ συνταύτιση τῆς Μοίρας καὶ τῆς Μπόρας ποὺ ξερνᾷ τὸ ναυαγὸ εἶναι τόσο ποιητικὴ, τόσο καλλιτεχνικὴ ποὺ σπάνια θὰ τὴν βρῇ κανεὶς στὸ σύγχρονο θέατρο. Στὸ συνολικὸ σκηνικὸ μίγμα δὲ λείπουν ἡ κοσμητικὲς λεπτομέρειες. Ἐξαίρετα ποῖος νομίζετε σῶζει τὸ Ναυαγὸ; ὁ Ἀντρέας, ὁ σύζυγος τῆς Βάγγως (Κρίμα ποὺ κ' αὐτὴ ἡ συγκυρία ξεμεινε ἀνεκμετάλλευτη). Ἡ γυναίκα, ὅταν ἡ Μοῖρα τὴ σπρώχνει νὰ ξαναζήσῃ τῆς προαιώνιες συζυγικὲς ἀπιστίες τοῦ ἀρχαίου ἐγὼ της, πάντα σκέπτεται τὸ παιδί της. Σ' αὐτὴ τὴ λεπτὴ ψυχολογικὴ παρατήρηση κλείνει ἡ πρώτη πράξις σὲνα μεγάλο ἐρωτηματικὸ.

Στὴν ἀκόλουθὴ πράξι ἡ ἔκτη σκηνὴ (κατὰ λάθος τυπωμένη ἔβδομη) στέκει σὲ παραπλήσια γραμμὴ σὰν τὴ σκηνὴ τῆς Μοίρας. Ἡ ποίηση ἀναβλύζει κάθε στιγμὴ δίχως καθόλου νὰ ξεχαστῇ ἡ σκηνικὴ οἰκονομία. Σ' αὐτὲς τῆς δύο σκηνῆς ὁ κ. Σημηριώτης κατόρθωνει κατὰ τὸ σπανισκατόρθωτο νὰ εἶναι σύγχρονα συμβολικὸς ποιητὴς τῆς μυστηριώδικης ἀορισιτίας καὶ δραματικὸς συγγραφέας τοῦ ἀκριβολογικοῦ δεοῖματος καὶ ξετυλίγματος τῆς δράσης. Εἶναι ἀπορίας ἄξιο πῶς ὁ ποιητὴς δὲν τόλμησε νὰναπτύξῃ τὴ σκηνὴ τῆς παρουσίας τῶν ἀρχαίων δυνάμεων στὸν κῆπο. Νᾶχρ τέτοιο σκηνικὸ διαμάντι καὶ νὰ τὰφήνῃ! Ἀντὶ νὰ κενήσῃ τὸν ἱλγγο τοῦ χρόνου, βάζοντας αὐτὰ τὰ φαντάσματα νὰ μιλήσουν, σὰ φοβισμένα καὶ ἀτολμα βιάζεται νὰ τὰ ἐξαφανίσῃ. *Ἡ τέχνη εἶναι καὶ τόλμη*. Κρίμα ποὺ δὲν τόλμησε ὁ ποιητὴς γιατί ἀφενκα θὰ ἔλεγε ὠραία πράγματα.

Ἡ τρίτῃ λύνει τὴ δράση καὶ δὲν ξεπερνᾷ τίς προηγούμενες. Γιά τὸ λεκτικὸ θὰ ψεγάδιαζα κατὰ φραγχομαρτίες σὰν τὰ «ἀλλέως». «πάς», «τόκα» καὶ ἄλλα. Τὸ «προγενεματίζει ἀποφασιστικά» τῆς σελίδας 49 εἶναι γιὰ μένα ἓνα λεκτικὸ μυστήριο.

Νὰ μὴν τὰ πολυλογοῦμε ἢ *Ἀστραία*, μῶδες της τῆς ἀτέλειες, εἶναι ἓνα δράμα ἀξιόπρῶστο, ἔξοχο γιὰ μελόδραμα. Εἶναι καθήκον τῶν Ἑλληνικῶν θιάσων νὰνεβάσουν ἓνα ἔργο ποὺ θὰ τοὺς τιμήσῃ. Κελεπίρι γιὰ ἓνα μουσουργὸ μιά τέτοια ὑπόθεση. Ἄς ἐλπίζουμε πῶς οὔτε ἡ παράσταση οὔτε ἡ μελοποίηση τῆς *Ἀστραίας* θάργῃσουν.

Μὲ ὅλη μου τὴν ἀντικειμενικὴ ἀμεροληψία—καὶ θαρρῶ πῶς ἡ παραπάνω γραμμὴς τὸ δείχνουν—κηρύττω πῶς ὁ ποιητὴς στάθηκε ἄξιος δουλευτῆς τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, ποὺ οἱ ρωμιοὶ θιασάρχες τόσο συστηματικά, καὶ ἐγκληματικά, περιφρόνησαν.

Ἀντίπολη, 9. Γ'. 1929

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

Γιώργου Κ. Κατσιμπαλῆ. «Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ σπῖτι». Ἀθήνα, 1929 σελ. 298* μικ. Ἐπαινέσαμε ἀνεπιφύλαχτα ἀπ' αὐτὴ τὴ στήλῃ τὸ πρῶτο κριτικὸ δοκίμιό τοῦ κ. Κατσιμπαλῆ γιὰ τὸ «παιδί στὴν ποίηση τοῦ Παλαμᾶ». Ἐπειδὴ ἀντίθετα μὲ ἄλλους κριτικούς, ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι ἓνα ἔργο τότε μόνο γίνεται κτῆμα κ. ὅταν ἐξετασθῇ λεπτομερῶς ἀπὸ ὅλες τὲς ἀπόψεις, τὸ νέο βιβλιαράκι τοῦ κ. Κατσιμπαλῆ φαίνεται μιά πολὺ ἀξιόπρῶστο προσπάθεια γιὰ τὴν κριτικὴν τοῦ ἔργου τοῦ Παλαμᾶ.

Ὁ κ. Κατσιμπαλῆς ἐπέτυχεν κ' αὐτὴ τὴ φορὰ διαλέγοντας γιὰ θέμα τοῦ κριτικοῦ τοῦ δοκιμίου τὴν ἐξέταση τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ ποιητὴς ἐνωίωσε καὶ περιέγραψε τὸ σπῖτι. Ὅπως καὶ τὸ παιδί, ἔτσι καὶ τὸ σπῖτι ἀποτελεῖ γιὰ τὸν ἄν-

θρώπου, καὶ ξεχωριστὰ γιὰ τὸν ποιητὴ, μιά πηγὴ συγκινήσεως καὶ ἓναν κύκλο συναισθηματικῆς ζωῆς.

Ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Παλαμᾶ γιὰ τὸ σπῖτι, διάλεξε ὁ κ. Κατσιμπαλῆς τὰ πρὸ δημορφα καὶ μᾶς τὰ παρουσίασε μὲ μιά σύντομὴ ἀνάλυση. Εἶναι ἀληθινὰ ἀριστουργήματα, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ, τὰ ποιήματα αὐτὰ καὶ δεικνύουν ὄχι μόνο τὴ δύναμη, τὸν συγκινημένο τόνο καὶ τὴ μουσικότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλληνικότητα τῆς ποιήσεως τοῦ Παλαμᾶ.

Στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης του (σ. 9η ἔ) ὁ κ. Κατσιμπαλῆς μεταφέρει μεταφρασμένο ἓνα ἀπόσπασμα ἐνὸς ἔργου τοῦ Rilke σχετικὸ μὲ τὸ σπῖτι. Δὲν βλέπουμε ποῖος ἦταν ὁ λόγος, ποὺ ἐσπρώξε τὸν συγγραφέα νὰ μεταφράσῃ τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ τοῦ Rilke, ἓνα ἀπὸ τὰ πρὸς τεχνὰ δημιουργήματα τῆς ἐποχῆς μας. Ἄν ἤθελε μ' αὐτὸ νὰ δείξῃ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ποιητοῦ μας, εἴμαστε συμφωνοί.

Ἡ γλῶσσα—καὶ πρέπει δυστυχῶς, νὰ ἐξετάζουμε τὰ πράγματα καθ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, γιατί οἱ γλωσσικὲς αὐθερεσίες τὰ τέλευταία χρόνια ἔχουν γίνει τόσο πολ-
λές!—ἡ γλῶσσα, λοιπόν, τοῦ κ. Κατσιμπαλῆ εἶναι στρωτὴ καὶ σαφής. Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ σημειώσουμε μόνο μιά—δυσὶ ἀβλεψίες: σ. 11 «ποὺ ὑπῆρχαν ἈΠ' ἀνέκαθεν» καὶ σ. 23: «μεροκαματιάδης καὶ ἀγγαρεμένο, τῆς δουλειᾶς, οἱ δρόμοι ἦταν τὸ μόνο ξέσκαμά του...» Ἡ σύνταξις τῆς φράσεως αὐτῆς κάπως ἀκανόνιστη.
W.

Dionisio Solomos. Elogio di Ugo Foscolo. (con introduzione e note del prof. Dott. Carlo Brighenti.) Ferrara 1929.

Ὁ Σολωμός, ἡ κυρίαρχη αὐτὴ μορφή τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἐμελετήθη καὶ στὴν Ἱταλία, πρὶν ἀκόμη τὸν ἐκτιμήσουν στὴν πραγματικὴν τοῦ ὑπέρτατη ἀξία οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ ξένοι. Ὁ Τomaséo καὶ ὁ Regaldi ποὺ ἐγνωρίστηκαν στὴν Κέρκυρα μὲ τὸ Σολωμὸ καὶ ἐθαύμασαν τὴ μεγαλοφυΐα του, ἔγραψαν πρῶτοι γιὰ νὰ ἐγκωμιάσουν πρεπούμενα τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ποιητῆ.

Ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυσαν οἱ ἱταλοὶ ἑλληνομαθεῖς λόγιοι νὰ μελετοῦν καὶ νὰ μεταφράζουν τὸ Σολωμικὸ ἔργο.

Τώρα βλέπει τὸ φῶς μιά ἀνατύπωση τοῦ «Ἐγκωμίου εἰς Ὀδγον Φώσκολον», μὲ πρόλογο καὶ σημειώσεις ἐνὸς νέου ἑλληνιστῆ, τοῦ Carlo Brighenti. Τὸ ὄνομα εἶναι ἀγαπητὸ καὶ σεβαστὸ στοὺς νεοελληνικοὺς φιλολογικοὺς κύκλους ἀπὸ τὸν ἀξιοκαθηγητὴ Eliséo Brighenti, τὸν συντάκτη τῆς Crestomazia Neellenica καὶ τῶν ἄλλων ἔργων. Ἐτσι πατέρας καὶ γιὸς δουλεύουν γιὰ νὰ στερεώσουν τὴν πνευματικὴ φιλία ποὺ ἐνώνει τὴν Ἱταλία μὲ τὴν Ἑλλάδα. Στὴν εὐγενικὴν αὐτὴν ἀποστολὴν δὲν εἶναι μόνοι. Ἐχουμε χρῆος νὰ θυμηθοῦμε ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἱταλοὺς τὰ ὀνόματα τοῦ F. De-Simone Brouwer, τοῦ Barone, τοῦ Surra, τοῦ Palmieri, τοῦ Pavolini.

Στὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὁ κ. Brighenti μᾶς δίνει μιά σύντομην ἀλλὰ οὐσιαστικὴν ἐπισκόπηση τῶν ἱταλῶν ἐκείνων ποὺ ἔχουν γράψῃ γιὰ τὸ Σολωμὸ, καὶ μιά ζωντανὴν ἐξιστόρηση τῆς ζωῆς του.

Ὁ κ. Brighenti κατέχει τὸ θέμα του καὶ δείχνει θαυμαστὴν ἐνημερότητα, ποὺ δὲν τὴν ἔχουν ἀνυχῶς ὅλοι οἱ νεώτεροι κριτικοὶ τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου. Μὲ συμπικνωτικὴ δύναμη, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐπιστημονικὴν ἀκριβολογία, δίνει μιά φωτεινὴν ἰδέαν, σὲ λίγες σελίδες, γιὰ ἓναν Ὑπέρροχον Ἀνθρώπον ποὺ ὅσο κι' ἂν ἔζησεν ἦσχε καὶ ἀποτραβηγμένα, στὴ διανοητικὴν του ὁμως ζωὴ ἐδημοῦργησε τὴ Νεοελληνικὴν Ποίηση.
Ω**

Lorenzo Mabilis. del prof. Dott. Carlo Brighenti. Ferrara 1928.

Μιά ἀπὸ τίς σημαντικὰς ἀρετὰς τοῦ κριτικοῦ εἶναι νὰ ξέρει καὶ νὰ διαλέγῃ τὰ θέματα. Καὶ ὁ ἱταλὸς λόγιος μᾶς δείχνει πῶς εἶναι σὲ θέσι νὰ ἐκτιμῇ ποιῆς εἶναι οἱ σημαντικότερες μορφὲς τοῦ νεοελληνικοῦ Παρνασσοῦ.

Ἡ μελέτη του γιὰ τὸ Μάβιλν ἐρχεται νὰ μᾶς κάμει πλιὸ αἰσθητὴ τὴν ἀχαρεχτηστὴν ἀδιαφορίαν τῆς Κερκυρας γιὰ τὴν προσημ. ἐνὸς τέκνου της ποὺ τὴν δοξάζει ὁ ἑλ. Κ. Πασιγιάννης καταγγέλλει μ' ἓνα του γράμμα (Ἐλεύθερο Βῆμα 8 καὶ 9 Σεπτέμβριον 1929) πῶς οἱ Κερκυραῖοι δὲν ξέχουν νὰ σεβαστοῦν τὸν Ποιητὴ καὶ τὸν Ἡρώα.

Ἄν τιμοῦμε καὶ λογαριάζουμε τὴν Κέρκυραν, εἶναι : 1ον) γιατί σ' αὐτὴ πέρασε τὰ σπουδαιότερα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Σολωμός, δημιουργώντας τὸν μοναδικό πνευματικό κύκλο τῆς Ἑλλάδος πού ἡ ἐπίδρασή του εἶναι ἀσυντρίψτος φάρος καὶ ὁδηγεῖ ὡς τὰ σήμερα ὅλη τὴ νεοελληνικὴ σκέψη, καὶ 2ον) γιατί σ' αὐτὴ γεννήθηκαν ὁ Καποδίστριας, ὁ Μουστοξύδης, ὁ Μάντζαρως, ὁ Πολυλάς, ὁ Μαρκοράς, ὁ Βράϊλας, ὁ Μαβίλης καὶ ὁ Κώστας Θεοτόκης.

Αὐτὸ πρέπει νὰ μὴ τὸ λησμονοῦν ποτέ οἱ σημερινοὶ κάτοικοί της. *Ἐνας Μαβίλης*, —Ποιητής, Ἡρώας, Πολίτης—εἶναι σπάνιο φαινόμενο στὴν ταπεινὴ καὶ ἄλλο πρόσαλλην ἐποχὴ μας.

Ἡ μελέτη τοῦ κ. Brighenti μᾶς δείχνει πὼς οἱ ξένοι σοφοὶ ξέρουν νὰ τιμῶσιν τοὺς ἀνώτερους ἀνθρώπους, ἀκόμη καὶ ὅταν οἱ σύγχρονοι συμπολίτες τους δὲν τοὺς πολυκαταλαβαίνουν.

Ὁ Ἰταλὸς κριτικὸς τονίζει τὴ μεγάλην ἀρετὴ τοῦ Μαβίλη, τὴν ἀφοσίωσή του στὴν Ἰδέα, τὴν ὑποταγὴ του στὸ Χρέος, πού ἐστάθησε κανόνας αὐστηρὸς καὶ ἀπόλυτος γιὰ τὴν τίμια ζωὴ του, ἀφιερωμένη στὴν Τέχνη καὶ στὴν Πατρίδα μετὰ τὴν αὐτοθυσίαν ἐκείνῃ πού δὲν σταματᾷ οὔτε ἐμπρὸς στὸ θάνατο. Καὶ πέφτοντας χτυπημένος ἀπὸ τὰ ἐχθρικά βόλια ὁ ποιητὴς ἔδειξε πὼς ἤξερε νὰ ἐρμηνεύει τὸ ἔργο του μετὰ τὴ ζωὴ του. Καὶ ὁ κ. Brighenti, πού φαίνεται πὼς ἔνοιωσε τὸν ἀνδρωπο γράφει : «E ora egli riposa nel suolo redento dal suo sangue, bello come un eroe antico che bene visse e bene morì».

Μεταφορᾷ κομμάτια ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Μαβίλη πού φανερώουν τὴν ἀγάπη του στὴν πατρίδα, τὴ λατρεῖα του γιὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἰδέα. Καὶ γιὰ ὅσους κριτικὸς ἔχουν ἀσχοληθεῖ μετὰ τὸν ποιητὴ, γράφει : «tutti si inchinarono concordamente davanti alla rettitudine adamantina del suo animo, alla tempra metallica della sua volontà, alla purezza crisallina della sua coscienza».

Ω* *

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ρωσικὴ Φιλολογία.

Ἡ Ρωσικὴ φιλολογία ὕστερ' ἀπὸ τὸν Μπολσεβικισμό εἶναι χωρισμένη σὲ δύο στρατόπεδα· στοὺς παλιούς πού ἀποτελοῦν οἱ Ρῶσοι πρόσφυγες, πού κυττάζουν μετὰ νοσταλγία στὸ παρελθόν, καὶ στοὺς νέους μποσεβίκους πού ἀνενίζουν ἀδιάκοπα στὸ μέλλον, στὸ καινούργιο. Στὴ σειρά τῶν νέων ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν τὰ ὀνόματα τοῦ Βόρι Πιλνιάκ, πού θεωρεῖται στὴν Εὐρώπῃ ὁ καλύτερός τους. Κάνει ἐντανακτικὴ προσπάθεια στὸ νὰ βρῇ σεωτερισμούς πού συχνὰ ἔχουν πολλὴν τολμηρότητα, καὶ φτάνουν στὴν ὑπερβολὴ πού τὸν ζημιώνει. Εἶναι καλύτερος ἔτσι στὰ συντηρητικὰ τὸν ἔργα. Τὸ καλύτερο, πού χρωστᾷ τὴ φήμη του, εἶναι τὸ φετεινὸ *«Περ' ἀπὸ τὴ δάση»*. Ἐχει γράψῃ ἀκόμα ἓνα παράδοξο ἔργο· *«Ἀφήγηση πάνω στὸν τρόπο τῆς συγγραφῆς διηγημάτων»*, πού θέλει, δίχως νὰ τὸ κατορθώσῃ, νὰ μιμηθῇ τὸν Πιραντέλλο. Παράπλευρα μετὰ τὸν Πιλνιάκ εἶν' ἓνας ἄλλος νέος, ὁ Ἡλίας Ἑρεμπουργκ—ἓνας ἐβραῖος τιχοδιώχτης (μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς) πούχει γυρίσει ὅλο τὸν κόσμον. Ταξίδεψε μόνος 13 χρόνῳ ἀπὸ τὴ Μόσχα στὸ Βερολίνο καὶ 15 λάβαινε μέρος στὴν πρώτη Ρωσικὴ ἐπανάστασι (1905). Φυλακισμένος διάβαζε τὸ Μάρξ. Μόλις ἐλευθερώθηκε ἀρχίζει ξανά τὰ ταξίδια καὶ σὲ μιά στιγμή γίνεται καλόγηρος Βενεδικτίνος. Γυρίζει στὴ Ρωσσία ἔπειτα ἀπὸ 10 χρόνια, καὶ λαβαίνει μέρος στὴ Μποσεβικικὴν ἐπανάστασι. Γνώρισε καλὰ τὴ ζωὴ ἔπειτα ἀπὸ τόσες περιπέτειες κ' ἔγραψε πράγματα μετὰ τραγικὸ χιούμορ πού συγκινοῦν κ' ἐνδιαφέρουν. Ἐχει ζωηρὴς ἀντιθέσεις στοὺς τύπους, πόνοντας ἀγγέλους καὶ δαίμονες. Εἶναι μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὁπαδὸς τοῦ Οὐγκώ, Σὼ, Ποντόν-ντὲ-Τερσίγ καὶ τοῦ Ντίκενς, μαζὶ. Ἀπὸ τὰ καλύτερά του φετεινὰ εἶναι *«οἱ 13 πίπες»* καὶ *«ἡ ἀγάπη τῆς Ἰωάννας Νέου»*.

Ἀπὸ τοὺς παλιούς ὅσοι μέινανε στὴ Ρωσσία χαντακώθηκαν. Ὅσοι ὅμως μετὰ τὴν ἀνατροπὴν ἔφυγαν ἔχουν τώρα φήμην παγκόσμιαν, ὅπως ὁ Μερκεκόβσκ, Μποννίν, Ρεμισσώφ. Μιὰ στατιστικὴ δείχνει πὼς ἀπὸ τὸ 1918—24 οἱ Ρῶσοι πρόσφυγες τύπωσαν 92 ἑφημερίδες καὶ 326 φιλολογικὰ περιοδικὰ. Ἐκδοτικοὶ δὲ οἶκοι στὸ

ἑξωτερικὸ ἔβγαλαν κατὰ τὴν ἴδια περίοδο 4,200 βιβλία. Τὰ πῶ ἀξιόλογα περιοδικὰ τους εἶναι *«Ἡ Ρωσικὴ Θέλησις»* καὶ *«ἡ Σύγχρονη ἑφημερίδα»*. Οἱ Σοβιετικοὶ λογοτέχνες ἀρνοῦνται βέβαια κάθε ἀξία σ' αὐτὴ τὴν κίνησι, κ' αὐτὸ γιὰ εὐνόητους λόγους. Ἄλλο τόσο μιλοῦν οἱ πρόσφυγες γιὰ τοὺς μποσεβίκους συγγραφεῖς, δίχως ὅμως τοῦτο νὰ μειώσῃ τὴ θαυμαστὴ ἀντίση τῶν νέων Ρῶσων. Οἱ πρόσφυγες εἶναι στὴν ψυχὴ ὁμαδικὰ παρόμοιοι. Σὰ νὰ γράφουν ὅλοι μετὰ μιά ψυχὴ προφητικῆς ὑποστηρίζουν τὸν παλιὸ καλὸ καιρὸ. Εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς παραδόσης, ἀντίθετα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Σοβιέτ, πού εἶναι ἐκεῖνο τῆς ἐπανάστασης καὶ τῆς ἔρευνας. Ἀπὸ τοὺς περιπλανώμενους αὐτοὺς συγγραφεῖς οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ἰβάν Μπουνίν, ἀκαδημαϊκός, πού πιστὸς στὴν τεχνολογία τοῦ Τουργένιεφ, παραβλήθηκε μετὰ τὸν Leconte de Liste. Τύπος περὶφανος κ' ἀδιάφορος σ' ὅτι συμβαίνει στὸν κόσμον, καταντὰ μονότονος. Τέλειος ρεαλιστὴς μετὰ βασικὴ πηγὴ τὴν προεπαναστατικὴ Ρωσσία. Ἀπὸ τὰ ἔργα του ἀναφέρουμε τὸν *«Ἐρωτὴ τῆς Μίταιας»* καὶ τὴν *«Ζωὴ τοῦ Ἀρσένιεφ»*.

Κ' ἔρχεται μετὰ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τοῦ συμβολισμοῦ στὴ Ρωσσία, πού ἀπὸ τὰ 1900—14 ὥργιαζε σ' ὅλα τὰ στάδια τῆς τέχνης, ὁ Μερκεκόβσκ. Ἐγραψε τὰ : *«Ἰουλιανὸς ὁ ἀποστάτης»*, *«Λεονάρδος-ντὰ-Βίντσι»*, *«Πέτρος κ' Ἀλέξης»*. Σκοπὸς του ἡ θρησκευτικοκοινωνικὴ προπαγάνδα. Πιστεύει τὸ Χριστιανισμὸ καὶ τὴν εἰδωλολατρεῖα—δύο μορφές τῆς ἴδιας οὐσίας, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴ σύνθεσι Θεοῦ—ἄνθρωπος. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐξορίας του ἔγραψε δύο μόνον ἔργα τὸ *«Μεσσίας»* καὶ τὸν *«Τουττανχαμὸν στὴν Κρήτη»*. Δὲν ἔχει ὅμως πολλοὺς ὁπαδούς μετὰ τῶν ἐξοριστῶν. Σημειώνουμε ἀκόμη τὸν Κούπεριν, πού φημίστηκε ἐξωριστὰ μετὰ τὴν *«Μονομαχία»*, πού περιγράφει τὸ Ρωσικὸ προπολεμικὸ περιβάλλον καὶ τὸν Σμελέφ, πού περιγράφοντας τὸ ἴδιο διακόπτεται ἀπὸ λυγμούς κάθε τόσο.

Ὁ Τσάϊτσεφ, συνεχιστὴς τοῦ Τσέχωφ, θυμᾶται κ' αὐτὸς τὴν προπολεμικὴ ρωσικὴ φιλολογία στὸ ἔργο του *«Τὸ χρυσὸ σχέδιον»*. Ἐχει γράψῃ καλλιτεχνικὲς ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ἰταλία κ' ἰδίως ἀπὸ τὸν Ἄθω. Σὲ μεγαλύτερη ἀπ' αὐτὸν ἀχτίνα εἶναι ὁ Ρεμισσώφ. Μ' ὅλο πούναι ἐξοριστος εἶναι στὴ γραμμὴ τῶν νέων μποσεβίκων, μετὰ τὴν ἐπιρροὴν τῆς νέας φιλολογίας καὶ παγκόσμια φήμη. Θεωρεῖται ὁ δάσκαλος τῆς νέας γενεᾶς, καὶ δημιουργεῖ τὸ ρεῦμα τοῦ νεο-ρεαλισμοῦ. Τὸ καλύτερό του ἔργο *«Ἡ Ρωσσία στὴν ἀνεμοζάλη»* εἶναι ἡ πῶ δυνατὴ καὶ πρωτότυπη περιγραφὴ τῆς Ρωσικῆς ἐπανάστασης. Σημειώνουμε ἀκόμα τὴ γνωστὴ ποιήτρια Τσεταγιέβα, πού ἐξαίρεση κ' αὐτὴ ὅπως ὁ Ρεμισσώφ, ἔχει ὁπαδούς καὶ στὴ Ρωσσία. Τὰ ποιήματά της ἔχουν φιλοσοφικὸ καὶ κοινωνικὸ χαραχτήρα, προσπαθώντας νὰ δώσουν μιά δυνατὴ πνοὴ στὴν ποίησι.

A. C.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Διάφορα.

Τὰ φοιτητικὰ πούχαν καὶ θλιβερά ἀποτελέσματα γιὰ μᾶς εἶχαν καὶ μιά παρήγορη ἀποχὴ : Ἐδείξαν πὼς ἡ σπουδάζουσα νεολαία ἔχει κάποια ψυχὴ μέσα της. Ἐξαρτᾶται τώρα ἀπὸ τοὺς κ. Καθηγητὰς, τὴ ζωηρότητα αὐτὴ νὰ τὴ στρέψουν σὲ ζῆλον κ' ἀγάπην στὶς σπουδὲς καὶ στὴν ἐπιστήμην. Χρειάζεται—ὅπως πολὺ ὀρθὰ γράφει ὁ κ. Ροδάς—στενὴ ψυχικὴ ἐπαφὴ καθηγητῶν καὶ μαθητῶν, φιλικὸς σύνδεσμος μεταξὺ τους, ἐνδιαφέρον, ἀληθινὰ πατρικόν.

—Ὁ διανοούμενος Νομάρχης μας κ. Θέμος Ἀθανασιάδης σχημάτισε ἐπιτροπὴν γιὰ τὸν πανηγυρισμὸ τῆς Ἑκατονταετηρίδας στὴ Ζάκυνθο. Πιστεύεται λοιπὸν πὼς μετ' ἐντόπιους ἔρανους θ' ἀγορασθῇ ἐπὶ τέλους τὸ σπίτι τοῦ Σολωμοῦ.

—Ὁ κ. Α. Ζώης στὶς «Μοῦσες» ζητεῖ, πολὺ ἐπαινετὰ, τὸ ἀνοιγμὸ τῆς Φωσκολιανῆς βιβλιοθήκης κ' ἐκείνης τοῦ Δε-Βιάζη, γιὰ ν' ἀποδοθοῦν στοὺς ἀνθρώπους τῶν ἡμερῶν. Συμφωνοῦμε πληρέστατα. Εἶν' αἰσχος νὰ καταστρέφονται πολύτιμα βιβλία, πού θὰ μπορούσαν νὰ συμπληρώσουν τόσες μελέτες καὶ βιβλιοθήκες νᾶναι ἀνοχτὲς μόνο σὲ τὸν πόντον. Ὁ Λήμος ὅμως ἔχει διαφορετικὴν ἀντίληψιν. Τὰ πολλὰ βιβλία καταστρέφονται, βλέπουν! Γιὰ τελευταία φορὰ ὑποδεικνύομε : Πρέπει νὰ γίνῃ τελεία κ' ἐπιστημονικὴ καταγραφή καὶ σφράγις ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν βιβλίων, φυλλαδίων, χειρογράφων καὶ ἀρχείων, ἀπὸ τὸ μόνον κατὰλληλον εἰδικὸ ἐπι-

στήμονα στη Ζάκυνθο κ. Δ. Παπαγιαννόπουλο, που την εργασία του μπορούν οι αναγνώστες μας να έχτιμήσουν στις «Προσθήκες» της Bibliographie Ioniennne. Και να σχηματισθεί έποπτική έπιτροπή από Δημ. Συμβούλους, διανοούμενους κ' εξέχοντες συμπολίτες.—Νά τεθούν σε δημοπρασία διά των 'Αθηναϊκών έφημερίδων τὰ διπλά αντίτυπα, σε τρόπο ώστε με τὸ αντίτιμο νά αγοράσονται τὰ έπιπλά για μιὰ αντίξια τῆς Ζάκυνθος βιβλιοθήκης στο Μέγαρο Δαμίου. 'Αλλά πρὸς Θεοῦ! 'Οχι ἀργόμισθους καὶ σπατάλες. 'Ας πάει κατὰ μέρος—για μιὰ καὶ μόνη φορά—τὸ κομματικό συμφέρον!

Ἡ ἑκατονταετηρίδα τῆς Revue des deux Mondes.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Revue des deux Mondes κ. René Doumic εἶχε τὴν εὐγένεια νὰ μᾶς προσκαλέσει στὶς ἐπίσημες γιορτὲς τῆς ἑκατονταετηρίδας τῆς πού περιλάβαινε δεξίωση στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν, στὸ Δημαρχεῖο καὶ στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σορβόννης. Ἡ «Ἴονιος Ἀνθολογία» τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν τιμὴ καὶ διώρισε ἀντιπροσώπους τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς συνεργάτες, κ. κ. Δ. Ζακυνθινὸ καὶ Μ. Βάσσα. Ὁ κ. Doumic ζήτησε ἄκωμα τὴ γνώμη τῆς κ. Μινώτου γιὰ τὴν Revue, γιὰ τὸ πολυτελὲς Ἀνύκωμα πού εἰτοιμάζει.

Ὁ κ. Ζακυνθινὸς μᾶς γράφει σχετικὰ μετὰ τὶς γιορτὲς τὰ ἑξῆς:

«Τὶς 15 Δεκεμβρίου ἔγινε στὸ μεγάλο ἀμφιθέατρο τῆς Σορβόννης ἡ ἐπίσημη συνεδρία τῶν ἑορτῶν τῆς ἑκατονταετηρίδος τῆς Revue des deux Mondes, στὶς ὁποῖες εἶχα τὴν τιμὴ νὰ ἀντιπροσωπεύσω τὴν «Ἴονιον Ἀνθολογία». Ἡ συνεδρία αὐτὴ ἀποτελεῖτο ἀπὸ δύο μέρη, τὸ ἐπίσημο καὶ τὸ καλλιτεχνικό.

Παρίστατο ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Dumergue καὶ προήδρευεν ὁ κ. Marrand, ὑπουργὸς τῆς Παιδείας.

Τὸν ἐναρκτήριο λόγο τοῦ πρώτου μέρους ἐξεφώνησεν ὁ κ. Ἀνδρ. Bellessort, ὁ ὁποῖος πολὺ σύντομα ἐξήρε τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς ἐκατόχρονης ζωῆς τοῦ περιοδικοῦ. Μετὰ τὸν λόγο τοῦ κ. Bellessort ἐμίλησαν ἐκ μέρους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὁ κ. Paul Bourget (διὰ τοῦ κ. Henry Bordeaux), ἐκ μέρους τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παρισιῦ ὁ κ. R. Thamin, ἐκ μέρους τοῦ Collège de France ὁ κ. J. Bédier καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἑταιρείας τῶν λογίων ὁ κ. Pierre Benoit. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ρήτορες ἐξήραν τὴ σημασία, πού εἶχε ἡ Revue des deux Mondes μέσα στὴ γαλλικὴ σκέψη.

Ἀκολούθησαν οἱ προσφωνήσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ξένων ἐπιστημονικῶν ὁργανώσεων.

Ὁ κ. Ἀνδρεάδης ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἐτόνισε τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τοῦ περιοδικοῦ γιὰ τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικά, τὰ Βυζαντινὰ καὶ τὰ νεοελληνικά πράγματα. Ἡ προσφωνήση τοῦ κ. Ἀνδρεάδῃ εὐτυχε θερμοτάτης ὑποδοχῆς ἀπὸ τοὺς παρίσταμένους.

Μετὰ τὰς προσφωνήσεις ὁμιλήσεν ὁ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ κ. René Doumic καὶ εὐχαρίστησε τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καὶ τὸν κ. Marrand, τοὺς ὁμιλητὰς καὶ ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους.

Τελευταῖος ὁμιλήσεν ὁ ὑπουργὸς κ. Marrand. Ὁ ὁμιλητὴς ἐπαίνεσε τὴ δράση τῆς Revue des deux mondes, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴν ἡθικὴ. Ὁ λόγος τοῦ κ. ὑπουργοῦ ἐτέλειωσε μετὰ τὰ ἑξῆς: «Ἄν σε ἑκατὸ χρόνια ἄλλοι ἀπὸ μᾶς γεμίσουν αὐτὸ τὸ ἀμφιθέατρο γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴ δευτέρῃ ἑκατονταετηρίδα τῆς Revue des deux mondes, ἂς εἴμεθα ἀπὸ τώρα βέβαιοι ὅτι οὐτε ἡ Σορβόννη μᾶς οὐτε ἡ Revue θὰ ἔχουν γνωρίσει τὴν ἐπίδραση τοῦ χρόνου».

Ἐπακολούθησε τὸ καλλιτεχνικὸ μέρος. Ἀπηγγέλθησαν ποιήματα, ὅπως «τὸ σπῆτι τοῦ Βοσκού» τοῦ Alfred de Vigny ἀπὸ τὸν κ. Jérôme Tharaud. «Ἡ παλλὰδα στὴ σελήνῃ» τοῦ Alfred de Musset ἀπὸ τὴν δ. Βοῦν κλ. Ἀπὸ τοὺς καλλιτέχνες τῆς Comédie Française παίχτηκε ἕνα μικρὸ δραματάκι τοῦ Alfred de Musset «Ἡ νύχτα τοῦ Ὀκτώβρη» καὶ μιὰ σαρταριστὴ κωμῳδία τοῦ G. Courteline «Ἡ μεγάλη θλίψη».

Στὸν κ. Doumic διεβίβασα τὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχὲς τῆς «Ἴονιου Ἀνθολογίας».

οἶκος «Ἀγών», βιβλιοπωλεῖον «Ἑστίας», Σταδίου 50, Ἀθήναι, 1929, δρ. 50.

— Γιάννη Σκαρίμπα: «Καῖμοι στὸ Γριπονήσι» διηγήματα Α'. Βραβεῖο «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» Ἐκδόσεις «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» Ἀθήναι 1930.

— Ἰωάννου Θεοφ. Κακιδῆ: «Ἀραῖ» μυθολογικὴ μελέτη. Ἀθήναι, 1929, δρ. 50 (γιὰ τοὺς φοιτητὲς δρ. 40).

— Γεωργ. Κ. Σχοινᾶ: «Γεωγραφικὴ Ἐπισκόπησις τῆς Ζακύνθου». Ἀθήναι, 1929, (Ἐκδόσεις τοῦ συλλόγου τῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ Πειραιεῖ Ζακυνθίων).

— Καρόλου Σλάιχ: «Ἡ Ἀθανασία τοῦ σώματος» (μετάφραση Ἀνδρ. Δαλέζιου). Ἀπὸ τῆ σειρά τῶν Μελετῶν τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Γ. Καλέργη (Πανεπιστημίου 22B). Ἀθήναι, 1929, δραχ. 5.

— Μ. Μωυσεΐδου, ἱατροῦ: «Ἐγκράτεια-Γάμος», ἐπιστημονικὴ μελέτη. Ἐκδόσεις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐρευνα» (Α. Κασσιγόνῃ). Σεπτέμ. 1929, δραχ. 7.

— Ὁρέστη Διγενῆ: «Ἐλευθερο πνεῦμα» κριτικὴ μελέτη. Ἐκδότης Α. Πάλλης, Εὐρυπιδίου 6, Ἀθήναι, 1929, δραχ. 20.

— Διον. Α. Ζακυνθινῷ: «Κεφαλληνίας ἱστορικὰ καὶ τοπωνυμικά» (ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ 5' τόμου τῆς ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν). Ἀθήναι, 1929.

— Δημ. Γ. Καλογερόπουλου: «Ὁ Ἑθνικισμὸς εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν τέχνην». (Διάλεξις πού δόθηκε στὴν αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ). Ἀθήναι, 1929, δρ. 6.

— Μιχ. Γ. Πετρίδῃ: «Οἱ τάσεις τῆς μεταπολεμικῆς λογοτεχνίας» μελέτη τεχνοκριτικῇ. Πειραιεύς, 1929.

— Μιχ. Γ. Πετρίδῃ: «Πῶς ἀγαποῦν οἱ Τουρκάλες» (διήγημα). Ἀθήναι, 1929.

Π. Ε. Δρακούλη: «Ἐκθεσις πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν» ἀπὸ τὸ ἐν Ρώμῃ διεθνὲς συνέδριον στέγης καὶ ρυθμισμοῦ πόλεων. — Roma, tipografia del Senato, 1929.

— Παύλου Χριστοπούλου: (νομογεωπόνου Ζακύνθου): «Μπουμπουγέρι» (ἀπ' τὰ βλαπτικὰ ἔντομα τῆς σταφιδάμπελου) Γραμμένο σὲ ὥραία καὶ πειστικὴ δημοτικὴ με ὥραιότατο πρόλογο γιὰ τὴ Ζάκυνθο καὶ στατιστικὴ τῆς παραγωγῆς τῆς. Ἀθήναι 1929.—Τοῦ ἴδιου πολὺγράφου ἐπιστημονικὰ λάβαμε πολλὰ ἄλλα ἔργα, ὅλα γραμμένα σὲ ἀπταιστέ δημοτικῇ, ὅπως τὸ «Ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς Φυλλοξέρας».

— Θωμᾶ Βελλανίτη: «Περὶ τῆς δημοσιονομικῆς καταστάσεως τῶν Παξῶν ἐπὶ ἐνετοκρατίας καὶ μέχρι τοῦ 1803» (Extrait ἀπὸ τὸ Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher τοῦ καθ. Ν. Βέη).

— Ἐλισαίου Μπριγκέντη (Καθ. Διδάκτ. τῆς Νομικῆς, τῆς φιλολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας): Δεξιὸν Νεοελληνο-ἰταλικὸν καὶ ἰταλο-νεοελληνικὸν τῆς γραφομένης καὶ τῆς λαλουμένης γλώσσης.—Τόμοι δύο. Ἐκδόσεις Β'. ἐκπονηθεῖσα τῇ συνερ-γασίᾳ Καρόλου Μπριγκέντη Καθηγητοῦ, διδάκτορος τῆς Φιλολογίας.

Ἐκδότης Ulrico Hoepli, Milano, 1929. Τὸ τελειότερον τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων.

Περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες.

— Στὸ «Νουμᾶ» (Νοέμβριος) ἕνα ὥραιο ποίημα τοῦ Ἑφταλῶτη γιὰ τὸν Ψυχάρη, μιὰ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ Ρήγα Γκόλφῃ: «Ὁ Ψυχάρης, ἡ ζωή, τὸ φανέρωμα καὶ τὸ ἔργο του», ἄλλες τοῦ Παρορίτη καὶ Φιλήντα, ἐκλεκτὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ κλ. Στὸ τεῦχος Δεκεμβρίου: «Γιὰ τὴν ἰδέαν τοῦ Τάφου», ἀναλυτικὴ μελέτη τοῦ Κ. Παλαμᾶ, «Κριτικὸς ὑστερισμὸς πάνω στὸ Σολωμὸ» τοῦ Κώστα Παρορίτη κλ.

— Στὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν» (Ὀκτ.) ἄρθρα γιὰ τὸν Ψυχάρη τοῦ Παύλου Ἀστάρη καὶ Μαριέττας Μινώτου. Ἀπὸ τὸ τεῦχος Δεκεμβρίου, πού μπαίνει στὸ 23ο χρόνον τῆς ἐκδόσεώς του, ἡ φίλη Διευθύντρια ἔκαμε, πολὺ ἐπαινετὰ, μεγάλες νύκτες ἀνοιξὲς διὰ πλάτος τῆς στήλης καὶ τὸν συμπάθη ποιητὴ Ἀπ. Μαγγα-προσθετικὸ πνεῦμα προσχώρησε στὸ Δημοτικισμό. Ἡ «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις» συγχρονισμένη εἶται καὶ μετὰ τὴν πείρα πού ἔχει, θὰ ἐνθουσιάζει ἀσφαλῶς τοὺς ἀναγνώστες τῆς καὶ τοὺς εἰλικρινεῖς φίλους τῆς.

— Ξεχωριστό επίσης το τεύχος της «*Νέας Έστιας*», το αφιερωμένο στον Ψυχάρη, με μίαν ωραιότατη ὁδή του Ρήγα Γκόλφη, με λαογραφικά μοιρολόγια του κ. Μαρίνη, ποίημα του Ποριώτη, μελέτη του Λορεντζάτου, Δώρας Μοάτσου, Μιχ. Πετρίδη, Σταταλά, Τριανταφυλλίδη, και γνώμες πολλῶν παλιῶν και νέων λογοτεχνῶν (μιὰ και τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου). Στις γνώμες μᾶς ἄρσσε του κ. Μάρκου Τσι- (μιὰ και τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου). Στις γνώμες μᾶς ἄρσσε του κ. Μάρκου Τσι- ρον. Οἱ παλιοὶ φαίνονται κάπως συντηρητικοί οἱ νέοι δὲ δίχως ἐπιφυλάξεις. Γι' αὐ- τοὺς ὁ Ψυχάρης μένει σύμβολο. — Πολύ-πολύ ὥραιο και τὸ Χριστουγεννιάτικο τεύχος της με ἐκλεχτὴ συνεργασία και εἰκόνες.

— Στὰ «*Νέα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα*» (Νοέμβριος) : «Τὸ νυφικὸ φόρεμα», διήγημα τοῦ Μαρίνου Σιγούρου.

— Πνευματωδέστατο τὸ πρωτοχρονιάτικο φύλλο τοῦ Ἰακυνθίου «*Ἀγκαθίου*».

— Πολὺ συμπαθητικὸς και με διαλεχτὴ συνεργασία ὁ «*Διανοούμενος*» (Δεκέμ- βριος), μ' ὥραιο ποίημα τοῦ Μαμμέλη, διηγήματα κτλ. Ἐπίσης τὸ τεύχος Ἰανου- αρίου. Μὲ ποιήματα Παύλου Νιρβάνα, Θεοχάρη κτλ., και με μιὰ μελέτη τῆς Ρίτας Μπούμη γιὰ τὸ ἔργο τῶν Ἰταλίδων Γράτσια Ντελέντα και Ἄννα Νέγκρι.

— Στὸ «*Ραδάμανθυ*» (Νοέμβρ.) ἓνα ποίημα τοῦ Σπ. Μαρίνου «*Στὴ Ζάκυνθο*».

— Στὸ «*Messenger d'Athènes*». (27 Ὀκτ.) «*Le Parthenon Zakynthien*» τοῦ Σ. Θεοδώτου.

— Στὴ «*Δωδεκάνησο*» (Ἀλεξανδρείας) τοῦ Ξάνθου τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἀπὸ τὸ νιοβγαλτὸ βιβλίο τοῦ καθ. Μαλανδράκη «*Συμπληρωματικαὶ σελίδες τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως*».

— Στὴν «*Πρόοδο*» (Πατρῶν) : *Τὸ θέατρο Bragaglia—ἡ ἐλευθέρη σκηνὴ τῶν ἱταλῶν*», μελέτη τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.

— Στὸν «*Τηλέγραφος*» (Πατρῶν) δυὸ ἄρθρα τοῦ Δημάρχου Μεσολογγίου Χρ. Εὐαγγελάτου γιὰ τὸ ἔργο τῆς Ἑνώσεως τῶν Δήμων.

— Στὸ «*Νεολόγος*» ἄρθρα γιὰ τὴν Πάτρα και τὴν κοινωνία της στὰ 1870.

— Στὸν «*Κήρυκα*» (Νέας Ὑόρκης Ὀκτ.) : «*Ζακυνθινὸι τύποι*», χαρακτηρισμοὶ τοῦ ἰδρυτῆ τοῦ Ρίζοσπαστικοῦ κόμματος Κωστ. Δομβάρδου.

— Στὸν «*Κυριακάτικο Ἐθνικὸ Κήρυκα*» (Νέας Ὑόρκης—3 Νοεμβρ.) : «*Πάνω στὰ σκόρπια μάρμαρα τοῦ θεάτρου τοῦ Ἀπόλλωνος στους Δελφούς*», ἀνταπόκριση τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου, ποὺ παρακολούθησε τὸ Συνέδριο τῆς Εἰρήνης στους Δελφούς.

— Στὸν «*Ἐρυθρὸ Σταυρὸ τῆς Νεότητος*» (Νοέμβριος), ἱστορικὸ σημεῖωμα τοῦ Δ. Κόκκινου «*Τὸ μυστικὸ τοῦ Καποδίστρια*».

— Στὴν «*Ἐπτάνησο*» Ζακύνθου : «*Ζακύνθου χριστιανικὰ μνημεῖα ποὺ ἐρεμπούν- ται και ἐξαφανίζονται*». Μονὴ Ἁγίου Ἀνδρέα ἀπὸ τὸ ζωγράφο Πελεκάση.

— Μὲ σεμνὴν ἐμφάνιση και πρόγραμμα πανεπιστημιακὸ ἐπανεκδόθηκε ἡ ἀγα- πητὴ «*Ἐπτανησιακὴ Ἠχώ*». Στὸ Β'. φύλλο διαβάζομε ἐπιστολὴ τοῦ Διευθυντῆ της κ. Α. Ζώντου στὸν κ. Ξενοπούλου με πληροφορίες γιὰ τὴν προτομὴ τοῦ Μα- βίλη στὴν Κέρκυρα.

— Στὸν «*Ταχυδρόμος*» (Μιτυλήνης) ποιητικώτατη περιγραφή τοῦ «*Ὁρθρου*» και πλατεῖα λαογραφικὴ μελέτη γιὰ τὴ Λέσβο ἀπὸ τὸν Πέλις Ἀβέτ.

— Ἀπὸ τὸ «*Journal des Hellènes*» μαθαίνουμε πὺς δημοσιεύθηκε στους «*Times*» ἐκκλήση τοῦ ἀρχαιολόγου Sir Rennell Rodd γιὰ χρηματικὴν ἐνίσχυση τῆς «*Ithaca Exploration Fund*» γιὰ τὶς ἀνασκαφές ποὺ θὰ γίνουν στὴν Ἰθάκη, γιὰ νὰ βρεθοῦν τὰ μέρη ποὺ περιγράφει ὁ Ὅμηρος κ' ἰδίως τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύ.

— Στὴ συμπαθέστατη «*Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη*» (Ἀλεξανδρείας Σεπτ.) τῆς κ. Ρί- κας Σεγκοπούλου, ἓνα πεζὸ (ἀνέκδοτο) τοῦ Καρατάκη, ἓνα δραματῆκι τοῦ Χάγεο Μπουφίδη, πολὺ ὥρατα ποιήματα με ἐπίδραση Καβαφικὴ, πεζὰ ἀντικρουτικὴ τῆς κ. Σεγκοπούλου στὸν Κ. Βάρναλη γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Παπανούτσου «*ἡ Τριλογία τοῦ Πνεύματος*», βιβλιοκρισίες (χρύνονται και τὰ Ζακυνθινὰ ἀγρολολούδα), σημει- ὤματα κτλ.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

Ἡ ἀρχαιότερα τῶν ἐν Ἑλλάδι Τραπεζῶν

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1839

—οο—

Κεφάλαια και ἀποθεματικὰ Λίραι 350.000

Ἐξυπηρετήσασα ἐπὶ 90 ὅλα ἔτη τὸν Ἐμπορικόν, Ἀστικόν και Ἀγροτικόν κόσμον τῆς νήσου.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Εἰς ταμιευτήριον μέχρι Δρ. 100.000,

Εἰς τρεχ. Λ/σμόν και ἐπὶ προθεσμίᾳ ἀπεριορίστως.

Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρεωγράφων—Ἀγορὰ και πώλησις χρεω- γράφων εἰς τιμὰς χρηματιστηρίου—Δάνεια και προκαταβολαὶ ἐπὶ ἐμπορευμάτων—Ἐκδόσις ἐπιταγῶν και ἐμβάσματα ἐπὶ Ἐσωτε- ρικοῦ και Ἐξωτερικοῦ—Ἀγορὰ και πώλησις ὅλων τῶν ξένων συναλλαγμάτων—Πᾶσα καθαρῶς τραπεζικὴ ἐργασία.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ

“ΣΟΚΟΜΠΕΛ,”

Βενζίνη, Πετρέλαια ἀκάθαρτα, Ὁρυκτέλεια.

— Διαρκὲς Παρακαταθήκη —

Παρὰ τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΖΙΜΑΤΗ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ “Η ΕΝΩΣΙΣ,”

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1829.

Ἡ μεγαλειτέρα Γαλλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία και ἐκ τῶν πρώτων Εὐρωπαϊκῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἑταιριῶν Ζωῆς.

Πράκτωρ Ζακύνθου ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΖΙΜΑΤΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ “ΝΕΣΤΛΕ,”

Γάλα Βλάχας, Γαλακτοῦχον Ἀλευρον Νεστέλ, Φαρίνα ΜΙΛΟ

—ο Διαρκὲς Παρακαταθήκη ο—

Παρὰ τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΖΙΜΑΤΗ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ ἀρχαιότερα και μεγαλειτέρα Ἑλληνικὴ Τράπεζα

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

— 33 Ὑποκαταστήματα καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα —

Πρακτορεῖον ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ 51 Maiden Lane.

Ἀνταποκρίνεται εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ

Ο ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Γ. ΚΑΛΕΡΓΗ

(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 22Α)

δίδει μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς κυκλοφορίαν τὸ θανυσίον

ΛΕΥΚΩΜΑ ΜΑΡΚΟΡΑ

ΤΗΣ

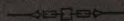
“ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,,

Συνεργάζονται οἱ κ. κ. Μπάμπης Ἀννίνος, Βάλσας, Βουτυρερίδης, Θεόδ. Βελλιανίτης, Ρήγας Γκόλφης, Ἰωάν. Γρυπάρης, Στέφ. Δάφνης, Εὐθέγη Δεντρινσοῦ, Δ. Ζακυνθινός, Ἀριστοῦς Καμπάνης, Διον. Καλογερόπουλος, Θράσος Καστανάκης, Γ. Λαμπελέτ, Phileas Lebesgue, Μιλτ. Μαλακάσης, Σίμος Μενάρδος, Μαριέττα Μινώτου, Μυρτιώτισσα, Π. Νιρβάνας, Γρηγ. Ξενόπουλος, Κωστής Παλαμᾶς, Ζαχ. Παπαντωνίου, Διον. Παπαγιαννόπουλος, Ν. Πετιμεζᾶς Λαύρας, Μαρίνος Σιγοῦρος, Σωτήρης Σκίλης, Γεωρ. Σπαταλᾶς, Ψυχάρης, Hesseling, Βίκτωρ Δούσμανης, Γεώργ. Χατζηδάκης, Τέλλος Ἀγρός, Carlo Brighenti, Χρ. Εὐαγγελᾶτος.

Ἡ ζωὴ τοῦ ποιητῆ, ἡ ἐποχὴ του, τὸ ἔργον του, ἡ ἑπτανησιακὴ σχολή, ἀναλύεται ἀπὸ τοὺς ἱκανώτερον καὶ εἰδικώτερον ἑλληνας λογοτέχνες.

Στὶς 120 πολυτελεῖς σελίδες του θὰ περιέχει ἀκόμα τὰ καλύτερα ποιήματά του καὶ ἀριστουργηματικὰ μελανογραφεῖς τῆς Κερκύρας ἀπὸ τὸν Sargent.

== Ὁλ. τιμᾶται Δραχ. 15. ==

Οἱ συνδρομητὲς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» θὰ τὸ λάβουν μὲ ἑκπτώσιν 50 ο/ο, ἐκτὸς τῶν ταχυδρομικῶν.

Ζητήσατέ το ὅλοι ἢ γράψατε στὸν ἐκδότη

Γ. ΚΑΛΕΡΓΗ

ΕΚΔΕΥΤΕΡΙΟΝ
ΔΗΜΟΦΙΛΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ